

Co-funded by
the European Union

Průvodce pro mezigenerační vzdělávání Sekundární výzkum

BRIDGE

Food, Care and Digitalisation

BRINGING DIGITALISATION TO THE OLDER GENERATION

Project-N° 2022-1-HU01-KA220-ADU-000087910

CC-BY-NC-SA

Tento dokument lze kopírovat nebo
 uvedenými pravidly. Kromě toho
 autory dokumentu a všechny

upravovat v souladu s výše
 musí být zřetelně uveden odkaz na
 příslušné části oznámení o

autorských právech.
 Všechna práva vyhrazena.
 © Copyright 2023 BRIDGE

Vedoucí a editor: Maďarsko - M-Around, Nizozemsko - Blankcon
 Itálie - Assoiazione 2050, Rumunsko - Spektrum Educational Center Foundation, Česká republika – APSS ČR,
 Španělsko - CREA360

Financováno Evropskou unií. Vyjádřené názory jsou názory autora a neodráží nutně oficiální stanovisko Evropské unie či Evropské výkonné agentury pro vzdělávání a kulturu (EACEA). Evropská unie ani EACEA za vyjádřené názory nenese odpovědnost.

Autoři	Linda Pischedda, Sandra Rainero, Rita Both, Pavel Jirek, Ferran Marco, Marina Zmajche, Hans Blankestijn, Elke Halm, Hilda Weges, Kinga Matuz, Zsuzsanna Kiss-Szabó
Partneři podílející se na dokumentu	Associazione 2050 (Itálie), Spektrum Educational Center Foundation (Rumunsko), APSS ČR (Česká republika), CREA360 (Španělsko), Blankcon (Nizozemsko), M-Around (Maďarsko)
Datum	25. 6. 2023.
Pracovní balíček	WP2

OBSAH

1. ÚVOD	5
1.1. Úvod do problematiky	5
1.2. Cíle této zprávy	6
1.3. Obecný popis kontextu a současné situace v zemích zapojených do projektu BRIDGE	7
2. POLITIKY A NÁRODNÍ/REGIONÁLNÍ INICIATIVY ZAMĚŘENÉ NA ZLEPŠENÍ MEZIGENERAČNÍCH KONTAKTŮ A ROZVOJ DIGITÁLNÍCH DOVEDNOSTÍ SENIORŮ. 16	
2.1. Přehled národních/regionálních a místních politik a iniciativ	16
2.2. Analýzy klíčových trendů a výzev	22
3. NÁRODNÍ/REGIONÁLNÍ A MÍSTNÍ INICIATIVY A PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE V OBLASTI ZLEPŠOVÁNÍ MEZIGENERAČNÍHO UČENÍ A ROZVOJE DIGITÁLNÍCH DOVEDNOSTÍ SENIORŮ	30
3.1. Přehled příkladů dobré praxe	30
3.2. Dobrá praxe v oblasti mezigeneračních vzdělávacích programů	33
3.3. Případové studie programů zaměřených na rozvoj digitálních dovedností starších osob	46
3.4. Osvědčené postupy pro rozvoj digitálních dovedností seniorů	59
3.5. Klíčové faktory úspěchu a budoucí výzvy	61
4 . DOPORUČENÍ	65
4.1 Přehled hlavních doporučení	65
4.2. Praktické kroky pro realizaci programů mezigeneračního učení	67
4.3. Mapa digitálních kompetencí	69
4.4. Strategie pro zapojení seniorů do spoluvytváření výukových materiálů a zdrojů	77
4.5. Důsledky pro politiku a praxi	78
5. REFERENCE	80

1. ÚVOD

1.1. Úvod do problematiky

Takzvaný koncept mezigeneračního učení si v poslední době získal v oblasti vzdělávání značnou pozornost a uznání. Mezigenerační učení, jehož cílem je podporovat vazby a výměnu znalostí mezi různými věkovými kategoriemi občanů, se stalo mocným nástrojem pro pedagogy, kteří se snaží vytvářet inkluzivní a obohacující vzdělávací prostředí. Cílem této příručky je poskytnout komplexní porozumění procesu mezigeneračního učení, jeho významu a také praktickým strategiím pro jeho realizaci. Mezigeneračním učáním se rozumí proces, kdy se jednotlivci z různých věkových skupin setkávají, aby se od sebe navzájem učili, a využívají přitom svých rozmanitých životních zkušeností. Tento přístup nabízí řadu výhod nejen pro studující, ale také pro vyučující a společnost jako celek. Mezigenerační učení má potenciál změnit stávající vzdělávací postupy a přispět k celostnímu rozvoji jednotlivců.

Mezigenerační učení představuje jedinečnou platformu pro předávání znalostí mezi generacemi. Dospělí a senioři přinášejí bohaté životní zkušenosti, praktické dovednosti a historické znalosti, které mohou obohatit mladší generaci. Mladá generace pak může nabídnout nové poznatky, technologické dovednosti a moderní perspektivy, což usnadňuje vzájemnou výměnu myšlenek a znalostí.

Podporou mezigeneračních vazeb mohou pedagogové ve svých vzdělávacích komunitách pěstovat pocit sounáležitosti a sociální soudržnosti. Mezigenerační interakce odbourávají věkové stereotypy a podporují vzájemný respekt, empatii a porozumění. Studenti a pedagogové z různých věkových skupin si během procesu mezigeneračního učení pěstují respekt a úctu jeden k druhému a mohou se také naučit oceňovat různorodého přístup k věci, který každá generace přináší. Tím posilují sociální vazby a podporují inkluzivnější společnost. Mezigenerační učení má pozitivní dopad na emocionální a psychickou pohodu dospělých, seniorů i mladších studentů. U seniorů může zapojení mladé generace snížit pocit sociální izolace, posílit jejich sebevědomí a poskytnout jim pocit smysluplnosti. Mladým pak může interakce se seniory nabídnout cenné mentorství, emocionální podporu a mezigenerační přátelství, což podporuje celkovou pohodu a osobní růst. Integrací různých perspektiv a zkušeností mohou pedagogové vytvářet dynamické a poutavé vzdělávací prostředí, které vyhovuje individuálním potřebám všech studentů. Zástupci různých věkových skupin mohou například spolupracovat na projektech, řešit společně nastalé problémy a zapojit se do procesu kritického myšlení, což povede k hlubšímu pochopení probírané látky a rozvoji sociálních dovedností.

Podpora mezigeneračního učení posiluje smysl pro solidaritu a vzájemnou odpovědnost mezi jednotlivými generacemi. Pomáhá odbourávat bariéry, které často různé věkové skupiny oddělují a pěstuje společný pocit odpovědnosti za blaho a úspěch druhých. Pěstováním této solidarity přispívají pedagogové k vytváření harmoničtější a solidárnější společnosti, která si cení společných sil všech generací a využívá jich.

Mezigenerační učení nabízí transformativní přístup k učení, který překračuje tradiční hranice. Uznáváním hodnoty různých generací a usnadňováním vzájemných interakcí mohou pedagogové vytvářet inkluzivní, dynamické a obohacující vzdělávací prostředí, které posiluje postavení studentů a připravuje je na složitost moderního světa. Cílem této příručky je vybavit pedagogy potřebnými znalostmi a strategiemi, které jim umožní přijmout mezigenerační učení a odhalit jeho četné výhody.

Mezigenerační učení hraje zásadní roli také při překonávání digitální propasti a při získávání základních digitálních dovedností u seniorů. V dnešním světě je důležité udržovat si schopnost orientace v tom, co umí různé digitální nástroje a tím mít přístup k informacím a udržovat kontakt s ostatními. Mnoho seniorů však může při osvojování a využívání digitálních nástrojů čelit problémům. Mezigenerační učení poskytuje mladším generacím jedinečnou příležitost podělit se o své technologické znalosti a vést seniory k rozvoji digitálních dovedností. Prostřednictvím podpory mezigeneračního partnerství mohou pedagogové vytvořit podpůrné prostředí, v němž se senioři mohou učit svým vlastním tempem, klást otázky a získat jistotu při používání digitálních zařízení, aplikací a online platform. To nejen zvyšuje jejich nezávislost a zlepšuje jim kvalitu života, ale umožňuje jim to také aktivní zapojení do tzv. digitálního věku, udržování sociálních vazeb a přístupu k široké škále vzdělávacích a volnočasových zdrojů. Prostřednictvím mezigeneračního vzdělávání mohou pedagogové umožnit seniorům orientovat se v digitálním prostředí a zajistit, aby nezůstali pozadu ve společnosti, která se stále více orientuje na technologie.

1.2. Cíle této zprávy

Cílem této zprávy je poskytnout ucelenou příručku o mezigeneračním učení a rozvoji digitálních dovedností seniorů. Zpráva zkoumá význam mezigeneračního učení ve vzdělávacím prostředí a podporuje digitální začlenění seniorů. Kromě toho tato zpráva zkoumá národní/regionální politiky a iniciativy, analyzuje nejlepší scénáře a poskytuje doporučení pro realizaci účinných programů mezigeneračního učení a strategií pro rozvoj digitálních dovedností seniorů.

Cíle:

1. Analyzovat politiky a národní/regionální iniciativy: poskytnout přehled a analýzu stávajících politik a iniciativ týkajících se mezigeneračního učení a rozvoje digitálních dovedností seniorů. Díky zkoumání těchto politik získají pedagogové a tvůrci politik přehled o současném prostředí, klíčových trendech a výzvách při podpoře mezigeneračních kontaktů a digitálního začleňování seniorů.
2. Prezentovat osvědčené a úspěšné postupy: poukázat na národní/regionální a místní postupy, které úspěšně zlepšily mezigenerační učení a rozvoj digitálních dovedností seniorů. Představením případových studií a osvědčených scénářů mohou pedagogové získat praktické poznatky a inspiraci pro navrhování a realizaci efektivních programů mezigeneračního učení a strategií pro rozvoj digitálních dovedností.
3. Identifikovat klíčové faktory úspěchu a výzvy: identifikovat a analyzovat klíčové faktory úspěchu a výzvy spojené s mezigeneračním učení a rozvojem digitálních dovedností seniorů. Pochopením faktorů, které přispívají k úspěšným výsledkům, a překážek, které je třeba překonat,

mohou pedagogové a odborníci z praxe činit informovaná rozhodnutí a navrhovat intervence, které maximalizují přínosy a minimalizují problémy v těchto oblastech.

4. Poskytnout doporučení pro politiku a praxi: poskytnout soubor doporučení pro tvůrce politik, pedagogy a odborníky z praxe zabývající se mezigeneračním učením a rozvojem digitálních dovedností seniorů. Tato doporučení zahrnují praktické kroky pro realizaci programů mezigeneračního učení, strategie pro rozvoj digitálních dovedností, návrhy na zapojení seniorů do spoluvytváření vzdělávacích materiálů a zdrojů a důsledky pro politiku a praxi v této oblasti.

Cílem této zprávy je tedy poskytnout pedagogům, tvůrcům politik a odborníkům z praxe znalosti, zdroje a doporučení potřebné k podpoře mezigeneračního učení a překonání digitální propasti mezi seniory a mladými. Tím by se mělo podařit podpořit inkluzivní vzdělávací prostředí.

1.3. Obecný popis kontextu a současné situace v zemích zapojených do projektu BRIDGE

KRÁTKÝ PŘEHLED

Tato kapitola popisuje kontext a současnou situaci v zemích zapojených do projektu BRIDGE: Itálie, Rumunsko, Česká republika, Španělsko, Nizozemsko a Maďarsko z hlediska demografie, stárnutí populace, digitální propasti a péče o seniory.

Itálie: Itálie zažívá pokles porodnosti, prodlužuje se průměrná délka života a populace stárne. V zemi panuje značná digitální propast, neboť senioři mají omezený přístup k informačním a komunikačním technologiím, zejména ti s nízkým příjmem a vzděláním.

Rumunsko: V otázce využívání informačních a komunikačních technologií existují výrazné rozdíly mezi městskými a venkovskými oblastmi, a to zejména mezi seniory. Hlavní překážkou zavádění informačních a komunikačních technologií v Rumunsku zůstává nedostatečný přístup k nim. Iniciativy zaměřené na digitální dovednosti seniorů jsou omezené.

Česká republika: Digitální propast mezi generacemi je v České republice významným problémem. Omezené digitální dovednosti seniorů přispívají k jejich digitálnímu a sociálnímu vyloučení. Stát pro roky 2015 až 2020 vypracoval strategii pro zlepšení digitální gramotnosti, ale pozornost v ní byla věnována především populaci v produktivním věku.

Španělsko: Španělsko čelí demografickým problémům spojeným se stárnutím populace. Klíčovými problémy seniorů jsou sociální izolace, osamělost a nedostatek digitálních kompetencí. Cílem mezigeneračních programů a vládních iniciativ je tyto problémy řešit a podporovat digitální dovednosti a začlenění.

Nizozemsko: Počet seniorů v Nizozemsku roste, což vede k rostoucí potřebě péče o ně. Mezi problémy patří nedostatek vhodného bydlení pro seniory, složité systémy péče a nedostatek personálu a odborných znalostí. Nicméně stát vyvíjí úsilí o to, aby seniorům byla poskytována specializovaná péče a aby se zlepšovaly jejich digitálních dovednosti.

Maďarsko: Také v Maďarsku dochází ke stárnutí populace, která tak potřebuje více péče a podpory. Základní sociální služby a pečovatelské instituce jsou sice dostupné, ale rodinám chybí některé informace o péči a lidé pracující v sociálních službách pobírají nízké mzdy a netěší se velké prestiži ve společnosti. Maďarsko se ve srovnání s průměrem EU řadí na nižší příčky, pokud jde o úroveň digitálních dovedností a počet odborníků v oblasti informačních a komunikačních technologií.

Všechny země zapojené do projektu BRIDGE se potýkají s podobnými problémy. Jedná se například o stárnutí populace, digitální propast mezi generacemi a potřebu zajistit seniorům odpovídající péči a podporu. Na řešení těchto problémů se sice prostřednictvím různých iniciativ a politických opatření vynakládá určité úsilí, jehož výsledkem by mělo být zvýšení digitální gramotnosti a zlepšení kvality života, ale v zásadě je možné konstatovat, že to úsilí není dostatečné.

Současná situace v Itálii

Demografické změny, k nimž v Itálii v posledních letech došlo, zdůraznily tři trendy: pokles porodnosti, růst průměrné délky života a trend stárnutí populace.

	2010	2015	2019	2021	2022
Počet obyvatel s trvalým pobytem v Itálii	59.690.316	60.295.497	59.816.673	59.236.213	59.030.133
Obyvatelé starší 65 let	20,4 %	21,9 %	22,9 %	23,5 %	23,8 %
Střední délka života	81,8 let	82,3 let	83,2 let	82,5 let	---
Průměrný věk obyvatel	43,4 let	44,5 let	45,5 let	45,9 let	46,2 let

Index stáří italské populace se neustále zvyšuje a Itálie je jednou z "nejstarších" zemí EU. Podle studie, kterou provedlo Oddělení pro rodinnou politiku předsednictví Rady ministrů, se index aktivního stárnutí (AAI) v Itálii mezi lety 2007 a 2016 zvýšil o 4,1 bodu (z 30 na 34,1). Tento nárůst byl způsoben zejména zvýšením míry zaměstnanosti ve vyšším věku, což bylo z velké části způsobeno zvýšením věku odchodu do důchodu a omezením možností předčasného odchodu do důchodu. Rovněž byl prokázán rozdíl mezi pohlavími ve prospěch mužů, který se však během zhruba deseti posuzovaných let mírně snížil (o 0,3 bodu).

Další aspekt se týkal vztahu mezi aktivním stárnutím a dosaženým vzděláním. Vyšší úroveň vzdělání totiž odpovídala vyšší úrovni aktivního stárnutí, takže se zdá, že právě lidé s nižším vzděláním mají méně příležitostí k aktivnímu stárnutí. Stejně jako v případě pohlaví se rozdíl ve vzdělanostní kvalifikaci mezi lety 2007 a 2016 snížil, ale ne výrazně, a to v důsledku zlepšení situace u seniorů s nižší vzdělanostní kvalifikací.

Existují také geografické rozdíly mezi třemi makroregiony (severní, střední a jižní), které ukazují vyšší skóre aktivního stárnutí v severní a střední Itálii, přičemž tento rozdíl se v průběhu času zvětšuje, přestože vzestupný trend byl zaznamenán také v jižní Itálii.

Digitální propast

V Itálii stále přetrvává problém digitální propasti mezi těmi, kdo mají přístup k informačním a komunikačním technologiím (ICT), a těmi, kdo ho nemají.

Průzkum společnosti Auditel z roku 2022 uvádí 93 milionů a 200 tisíc zařízení připojených k internetu v italských domácnostech. V roce 2017 jich bylo necelých 74 milionů. Za pět let tedy vzrostl počet připojených zařízení o 20 milionů.

Podle údajů Italského národního statistického institutu (ISTAT) z roku 2019 mají téměř všechny domácnosti s alespoň jedním dítětem (95,1 %) širokopásmové připojení k internetu. Tento podíl ale dramaticky klesá, a to až na 34 %, pokud jde o domácnosti složené výhradně z osob starších 65 let.

Podle zprávy o současném stavu (AUDITEL-CENSIS (2022)) má většina italských rodin, konkrétně 87,2 %, v domácnosti alespoň jedno zařízení připojené k internetu. Zbývá tedy 3 000 domácností, které nemají žádné zařízení, a především pak téměř 2 miliony domácností, které vlastní pouze klasickou televizi a nemají ani chytrý telefon. Jedná se zpravidla o domácnosti tvořené většinou samostatně žijícími seniory, kteří nejsou připojeni k internetu.

Za nízkým využíváním internetu ve věkové skupině 65-74 let stojí nejen nedostatečný přístup, ale také nedostatečné digitální vzdělání (pouze 8 % seniorů má základní dovednosti v používání počítače).

Téměř všichni senioři využívající internet umějí pouze jednoduché úkony, jako je použít vyhledávač a/nebo kopírovat či přesouvat soubory/složky.

ZDROJ ISTAT 2019	Osoby ve věku 55 až 64 let	Osoby ve věku 65 až 74 let	Osoby ve věku 75 let a více
Ovládám základní úkony	80,8%	77%	72,7%
Ovládám pokročilé úkony	59,1%	56,6%	46,3%
Když se objeví problém, tak ho spíše neumím vyřešit, ale využívám online služby	65,9%	63%	52,1%

Senioři v Itálii často trpí jakýmsi "digitálním primitivismem". To znamená, že mají pouze základní počítačové dovednosti, mají potíže s používáním chytrých telefonů a počítače a internet v zásadě nepoužívají ani doma a ani se v této oblasti nijak nevzdělávají. Většinu života totiž prožili v "analogové éře" a socioekonomický kontext jim následné digitální vzdělávání neumožnil.

Absence digitálních dovedností způsobuje jejich vyloučení ze společnosti, a ještě více zhoršuje jejich již tak složitou situaci. Ta se projevuje například tím, že mají potíže se stále postupující a žádoucí digitalizací veřejné správy. Další důležitá inovace, z níž by právě senioři měli mít největší prospěch, je digitální zdravotní záznam. Nicméně právě kvůli absenci digitálních dovedností jim to žádoucí benefity

nepřinese a hrozí, že jejich vyloučení ze společnosti se stane chronickým stavem, který se rozšíří na všechny aspekty vzdělávání, práce a vztahů.

Situaci v Itálii v oblasti digitálního pokroku (a digitální propasti) lze demonstrovat na základě indexu digitální ekonomiky a společnosti (DESI), který Evropská komise zveřejňuje od roku 2014. Podle tohoto indexu z roku 2020 je Itálie na 25. místě mezi 28 zeměmi, následuje Rumunsko, Řecko a Bulharsko. Oproti roku 2019 se Itálie propadla o dvě místa.

Současná situace v Rumunsku

V Rumunsku existují velké rozdíly mezi městskými a venkovskými oblastmi, pokud jde o životní styl, a dokonce i životní úroveň. Z toho vyplývají i rozdíly v oblasti používání informačních a komunikačních technologií a internetu. Rozdíly jsou ještě výraznější, pokud se zaměříme pouze na starší generaci. Senioři žijící v městských oblastech mají rozhodně vyšší tendence investovat čas a peníze do seznámení se s informačními a komunikačními technologiemi pro každodenní použití. Chtějí totiž být v kontaktu s rodinou a chtějí se dozvědět o novinkách ve světě. Ve venkovských oblastech se každodenní aktivity lidí točí kolem zemědělské práce a senioři na venkově jsou ve využívání informačních a komunikačních technologií ještě více pozadu.

Zatímco většina zjištění ohledně nízkého využívání informačních a komunikačních technologií ze strany seniorů se týká obav z práce s počítačem, různých kognitivních poruch a nedostatku znalostí, zdá se, že v Rumunsku zůstává hlavní překážka v zavádění informačních a komunikačních technologií daleko prostší – senioři k nim nemají přístup. Odborná literatura uvádí tyto výhody využívání informačních a komunikačních technologií ze strany seniorů: nižší náklady na zdravotní péči, snížení sociální izolace a vyšší bezpečnost seniorů (monitoring pádů). V rámci rumunské populace seniorů je však méně pravděpodobné, že informační a komunikační technologie budou využívat lidé s nízkými příjmy, kteří žijí sami a mají zdravotní problémy.

Bohužel neexistují žádné vládní iniciativy zaměřené na rozvoj digitálních dovedností seniorů, těch několik málo iniciativ v tomto směru se zaměřuje především na pracující generaci.

Současná situace v České republice

Přestože v posledních letech roste počet seniorů, kteří používají informační a komunikační technologie a internet, digitální propast mezi generacemi zůstává významným problémem. Nedávná pandemie Covid-19 tuto propast ještě prohloubila, a to s alarmujícími důsledky nejen pro digitální, ale i sociální vyloučení seniorů. Fenomén omezené digitální gramotnosti seniorů je v České republice stále rozšířený. Nicméně se zdá, že sami senioři si význam digitálních technologií pro život uvědomují, ale nemyslí si, že by je neznalost nějak omezovala nebo významně ovlivňovala jejich život. V letech 2015-2020 realizovalo Ministerstvo práce a sociálních věcí tzv. Strategii digitální gramotnosti ČR. Jejím cílem bylo, aby občané ČR byli připraveni využívat potenciál digitálních technologií pro svůj osobní rozvoj a zlepšení kvality života. Nicméně tato strategie byla zaměřena především na populaci v produktivním

věku, nikoliv na seniory. Pro období 2021-2025 Ministerstvo práce a sociálních věcí připravilo Strategický rámec přípravy na stárnutí společnosti a také akční plán jeho naplňování.

Současná situace ve Španělsku

Španělsko je země s bohatou historií, rozmanitou kulturou a živými tradicemi. Stejně jako mnoho zemí v Evropě a na celém světě však čelí významným demografickým problémům souvisejícím se stárnutím populace. Podle Národního statistického institutu mělo Španělsko v roce 2020 47 milionů obyvatel, přičemž 19 % populace bylo ve věku 65 let a více. Tento podíl se má do roku 2050 zvýšit na 30 %, což pro zemi představuje významné sociální a ekonomické výzvy. Jedním z klíčových problémů souvisejících se stárnutím populace je sociální izolace a osamělost seniorů. Mnoho seniorů ve Španělsku žije osaměle nebo daleko od rodiny a přátel, což může vést k pocitu izolace a odloučení od komunity. Jedním ze způsobů, jak tento problém řešit a podporovat tak vzájemné učení a porozumění mezi různými věkovými skupinami, jsou různé mezigenerační programy.

Navzdory potenciálním přínosům mezigeneračních programů je ve Španělsku stále potřeba zvýšit povědomí o těchto typech iniciativ a investice do nich. I když některá komunitní centra, školy a další organizace mezigenerační programy realizují, jsou stále poměrně neobvyklé a nejsou široce uznávány jako účinný způsob řešení sociální izolace a podpory komunitních vazeb. Vedle sociální izolace čelí senioři ve Španělsku také tomu, že mají nedostatečně povědomí o informačních a komunikačních technologiích. Mnoho z nich k nim má nedostatečný přístup nebo z nich cítí obavu, což jim brání v plném zapojení se do moderní společnosti. To platí zejména ve venkovských oblastech nebo u obyvatel s nižšími příjmy. Naštěstí ve Španělsku existují různé programy a iniciativy financované vládou, jejichž cílem je podporovat digitální dovednosti a gramotnost starších lidí. Například Ministerstvo sociálních práv a Agenda 2030 zahájilo národní plán na podporu aktivního stárnutí a prevenci závislosti, který zahrnuje iniciativy na podporu digitálního začlenění a přístupu seniorů k technologiím.

Na řešení těchto problémů a na podporu mezigeneračního učení a rozvoje digitálních dovedností ve Španělsku pracují různé organizace a iniciativy. Například program mezigeneračního učení v Katalánsku úspěšně spojuje seniory a mladou generaci při výuce cizích jazyků, hudby a dalších aktivitách. Univerzita třetího věku také nabízí kurzy a workshopy pro seniory, a to zaměřené i na témata, jako jsou digitální dovednosti a sociální média.

Současná situace v Nizozemsku

Počet seniorů v Nizozemsku roste a s ním roste i potřeba péče a podpory. Nizozemské ministerstvo zdravotnictví, sociální péče a sportu pověřilo Nizozemský institut pro sociální výzkum (SCP), aby na základě dostupné literatury provedl výzkum, který by nastínil současný stav domácí péče o seniory ve věku 75 let a více a aby také zjistil, jaké budoucí trendy a vývoj budou mít na tuto péči vliv. Z tohoto přehledu a dalších zdrojů bude následně vycházet Nizozemský výbor pro budoucnost péče o seniory žijící v domácím prostředí a zpracuje patřičná doporučení. V tomto přehledu nebude věnována zvláštní

pozornost seniorům mladším 75 let. Důchodový věk je v Nizozemsku 67 let a předpokládá se, že kategorie 67-75 let dokáže sama zvládat své digitální potřeby.

V Nizozemsku žije více než 1,2 milionu seniorů starších 75 let v samostatných domácnostech. Téměř polovina z nich žije sama a téměř každý desátý nemá partnera ani děti. Podíl osamělých osob se zvyšuje s rostoucím věkem, stejně jako podíl těch, kteří musí vyžít z malého příjmu. Většina z nich tvrdí, že svůj každodenní život zvládají dobře. Mnoho z nich se stále aktivně zapojuje do společnosti, více než osm z deseti chodí denně ven a pravidelně se setkává s přáteli a více než čtyři z deseti vykonávají dobrovolnickou činnost. Přestože více než osm z deseti osob starších 75 let je spokojeno se svým životem, 10 % osob ve věku 75-84 let a 15 % osob starších 85 let se cítí osaměle nebo velmi osaměle. Celkově je seniorská populace velmi různorodá a potřeba péče a podpory u osob starších 75 let se liší. Polovina osob starších 55 let má pochybnosti o vlastních digitálních dovednostech; mezi hlavní digitální dovednosti patří používání chytrého telefonu (62 %) a vyhledávání informací na internetu (43 %). Problémy s anglickými výrazy používanými v oblasti IT má 25 % respondentů.

Využití péče a podpory

Téměř všichni lidé starší 75 let jsou v kontaktu s jedním nebo více poskytovateli zdravotní péče. Značnému podílu osob (zejména ve věku nad 85 let) je poskytována péče a podpora v domácnosti, přičemž více než čtyři z deseti osob uvedly jako způsob pomoci úklid domácnosti, pomoc s hygienou a úkony ošetrovatelské péče. Přibližně čtvrtina osob starších 75 let dostává podporu financovanou prostřednictvím zákona o sociální podpoře (WMO2015) a zhruba stejnému podílu osob se dostává komunitní ošetrovatelská péče financovaná prostřednictvím zákona o zdravotní péči (ZVW).

Problematické oblasti

Přestože mnoho aspektů péče a podpory pro seniory žijící v komunitě probíhá dobře, existují i některé problematické oblasti. Samotná péče také obecně není poskytována příliš proaktivním způsobem s cílem předcházet (závažnějším) onemocněním a včas identifikovat potřeby péče a podpory. Pokud jde o bydlení, tak existuje část seniorů, kteří žijí v domech, jež neodpovídají potřebám podpory, kterou (pravděpodobně) budou v budoucnu potřebovat. Přestěhovat se však nechtějí, nebo nemohou. Vedle finančních důvodů zde totiž hrají roli i sociální faktory, neboť lidé v Nizozemsku jsou velmi vázáni na svůj domov a své okolí. Další problematickou oblastí je složitost samotného systému péče. Existuje totiž mnoho různých druhů péče a podpory, z nichž každá je poskytována v různých sektorech systému a každá má svá vlastní vstupní kritéria. Různé legislativní režimy upravující poskytování péče a podpory mohou ztěžovat získání správné péče a není vždy jasné, zda potíže spočívají v koncepci systému, nebo v jeho výkladu a provádění. Časté jsou také nejasné informace a nejednotná komunikace mezi poskytovateli. Seniory může od toho, aby požádali o pomoc nebo aby si koupili potřebné kompenzační pomůcky odradit také nezbytná finanční spoluúčast.

Zjištění

Zásada, že lidé by měli být nejprve požádáni o to, aby využili svých vlastních schopností a zdrojů k uspokojení svých potřeb, může být pro seniory obtížně realizovatelná. Zvláště pak pro ty s nízkými zdravotními dovednostmi, malými sociálními dovednostmi nebo nízkou gramotností a také pro ty, kteří mají potíže s vyhledáváním, pochopením a požadováním informací o péči a podpoře. Vzhledem k tomu,

že senioři žijí doma déle než v minulosti, tak častěji navštěvují svého domácího lékaře s komplexními zdravotními problémy. Pracovníci domácí péče a další odborníci musí řešit složitější problémy; ne vždy (zatím) mají potřebné znalosti a spolupráce s ostatními také není vždy hladká. Je potřeba více možností, jak nabídnout seniorům odbornou péči, aniž by bylo nutné přijetí do pobytového zařízení. Seniorům žijícím v domácím prostředí se ne vždy dostává potřebné péče, neboť pravidla nejsou (nebo se nezdají být) pro dotyčnou osobu zcela vhodná, nebo kvůli nejasnostem ohledně toho, jak přesně by měla být tato pravidla uplatňována. Pravidla jsou vytvořena s cílem postihnout velkou skupinu obyvatel, ale problémy mohou nastat u těch jedinců, kteří tvoří výjimku z obecného pravidla. Pro fungování stabilního systému péče o seniory je důležité mít nejen jasná pravidla, ale umožnit také jejich pružné uplatňování, aby bylo možné tato pravidla kreativně aplikovat. To by umožnilo v případě potřeby vytvořit záchrannou síť pro ty, kteří se dostanou mimo pravidla. Všeobecným problémem je nedostatek personálu nebo (nakoupených) kapacit a nedostatek specifických odborných znalostí, které by umožnily poskytovat adekvátní podporu seniorům s komplexními problémy v jejich domácím prostředí.

GALA – Gezond en Actief Leven Akkoord

Nedávno předložila nizozemská vláda politický dokument s názvem: GALA. V angličtině tato zkratka znamená "Healthy and Active Life Agreement" (Dohoda o zdravém a aktivním životě). Do procesu tvorby dohody byli zapojeni reprezentanti všech důležitých zúčastněných stran. V této dohodě jsou také části, které hovoří o "vitálním stárnutí" seniorů. V kapitole "Program života a péče o seniory" jsou popsány aktivity zaměřené na zlepšení znalostí, které jsou pro seniory potřebné a jednou z nich jsou digitální dovednosti. Tato kapitola obsahuje tři příklady; jeden se zaměřuje na učení a inspiraci pro seniory v tématech: pohyb, výživa a používání digitálních nástrojů.

Současná situace v Maďarsku

V Maďarsku se mezi lety 1990 a 2017 zvýšil podíl obyvatel ve věku 65 let a více z 13 % na 19 % (v současnosti 1,8 milionu) a předpokládá se, že do roku 2070 dosáhne 29 % (2,7 milionu osob). Změna věkového složení ukazuje, že se zvyšuje počet i podíl osob ve věku 80 let. Existují výrazné rozdíly podle pohlaví: po roce 2000 mohou ženy očekávat, že budou žít v průměru o 3,6-3,8 roku déle než muži. Potřeba péče v Maďarsku nadále roste. V Maďarsku žije 1,8 milionu osob starších 65 let, z toho 1,3 milionu s nějakou formou zdravotního postižení. Domácí péče (pomoc v domácnosti) je však dostupná pouze pro 7 % této věkové skupiny. Poskytování základních služeb (stravování, domácí pomoc) je povinným úkolem pro všechny obce. Seniorům, kteří potřebují pomoc, však chybí informace: jen asi třetina z nich ví, na co má nárok. Politiku stárnutí lze obecně definovat jako politiku, která se zabývá kvalitou života, potřebami a společenskou rolí seniorů (65+) a vychází z mezigeneračního společenského konsensu.

Mezi základní sociální služby pro seniory patří služba na obci, stravování, pomoc v domácnosti a domácí pomoc, denní péče o seniory. Specializované pečovatelské služby jsou poskytovány v zařízeních, jako jsou například domovy pro seniory. Práce sociálních pracovníků je společností velmi špatně hodnocena (o čemž svědčí feminizace profese, tj. vysoký podíl žen, nízké mzdy a v některých profesích vysoký

počet pracovníků ve veřejném sektoru). Počet osob, kterým je poskytována péče a jejich potřeby se neustále zvyšují.

Index rozvoje digitální ekonomiky a společnosti 2022 (DESI) řadí Maďarsko na 22. místo z 27 členských států EU. Pokrok země v posledních několika letech zhruba odpovídá průměru EU. Pokud jde o lidský kapitál, země se umístila na 23. místě se skóre 38; průměr EU je na hodnotě 46. Alespoň základní digitální dovednosti má 49 % maďarské populace ve věku 16 až 74 let, což je výrazně pod průměrem EU, který činí 54 %, stejně jako podíl osob s nadprůměrnými a pokročilými IT dovednostmi. Studium související s ICT ukončilo 3,1 % absolventů (průměr EU 3,9 %) a podíl odborníků v oblasti ICT je stále relativně nízký (3,9 % oproti 4,5 % v EU). K tomu, aby země dosáhla na průměr EU, je zapotřebí výrazného zlepšení jak v odborném vzdělávání v oblasti ICT, tak i v oblasti digitálních dovedností.

Nemáme bohužel k dispozici aktuální statistiky o používání internetu osobami staršími 60 let, přestože epidemická situace (covid-19) jistě vedla k tomu, že digitální nástroje nyní používá více osob ve věku 60 let a více. Sociální odcizení a karanténa donutily rodiny a seniory žijící odděleně, aby zůstali ve spojení prostřednictvím digitálních kanálů. Přístup k sociálnímu a zdravotnímu systému v době pandemie covid-19 vyžadoval také nové dovednosti: zřízení e-mailové adresy, komunikaci prostřednictvím klientského portálu a placení online. Mnoho lidí během karantény poprvé nakupovalo online nebo se zapojilo do kulturních programů, registrovalo se na přednášky či si stáhlo aplikace pro videokonference (Google Meet, Microsoft Teams, Zoom atd.).

Co se můžeme dozvědět z národních statistik za předchozí roky (NMHH, 2017):

- V roce 2017 používalo internet každý týden 30 % lidí ve věku 60+.
- Nejčastějšími uživateli internetu jsou šedesátníci a absolventi, starší generace používají internet méně.
- 64 % osob starších 65 let nepoužívá počítač, zatímco 24 % používá počítač téměř každý den.
- Senioři používají internet nejčastěji k prohlížení stránek, přístupu na sociální sítě a k úředním záležitostem.
- Hlavním důvodem, proč senioři nepoužívají internet je nedostatek dovedností.
- Televize je stále zdaleka nejoblíbenějším komunikačním prostředkem seniorů (90 %).

ZÁVĚRY

Z popisu kontextu zemí zapojených do projektu BRIDGE lze vyvodit následující závěry:

Stárnutí populace: Všechny zapojené země procházejí demografickými změnami a výrazně se zvyšuje podíl starších osob. Tyto demografické změny představují pro všechny země sociální, ekonomické a zdravotnické výzvy.

Rozdíly mezi zeměmi: Každá země má své jedinečné výzvy a přístupy k tomu, jak řešit stárnutí populace a překonávat digitální rozdíly mezi generacemi a každá země se nachází v jiné fázi implementace těchto řešení.

Aktivní stárnutí: Vlády a organizace v těchto zemích se stále více zaměřují na podporu aktivního stárnutí, což znamená umožnit seniorům, aby i v důchodovém věku zůstali plně zapojeni do společnosti. Vybíjí se úsilí o zvýšení pracovních příležitostí pro seniory a o zlepšení jejich kvality života.

Digitální propast: Digitální propast zůstává významným problémem, zejména pro seniory. Existuje totiž propast mezi těmi, kdo mají přístup k digitálním technologiím a internetu, a těmi, kdo jej nemají. Nedostupnost těchto technologií a internetu vede k vyloučení a omezeným příležitostem seniorů, zejména ve venkovských oblastech a u obyvatel s nižšími příjmy.

Nedostatek digitálních dovedností: Senioři často čelí problémům při osvojování digitálních dovedností a při používání technologií, a to hlavně kvůli nedostatečnému vzdělání a absenci školení. Digitální dovednosti jsou pro seniory obzvláště důležité a to proto, aby se mohli plně zapojit do moderní společnosti, aby měli přístup ke zdravotní péči a zůstali ve spojení se svými blízkými. Digitální gramotnost může významně ovlivnit kvalitu jejich života a přístup ke službám. Je vyvíjeno úsilí o zlepšení digitální gramotnosti seniorů, ale je zapotřebí více iniciativ, které by tuto mezeru překlenuly.

Sociální izolace: Seniorská populace je ohrožena sociální izolací a osamělostí, což může mít negativní dopady na duševní a fyzickou pohodu. Mezigenerační programy a iniciativy v oblasti digitálního začleňování mohou pomoci tento problém zmírnit a podpořit komunitní vazby mezi různými věkovými skupinami a bojovat proti sociální izolaci seniorů.

Politika a iniciativy: Vlády a organizace v zemích zapojených do projektu BRIDGE pracují na politických opatřeních a iniciativách zaměřených na řešení problémů, které představuje stárnutí populace a digitální propast. Patří mezi ně zlepšení přístupu k digitálním technologiím, podpora digitální gramotnosti a zvýšení kvality péče a podpory pro seniory. Rozsah a účinnost těchto iniciativ se však liší.

Potřeba holistických přístupů: Pro řešení problémů spojených se stárnutím populace a digitální propastí jsou nezbytné holistické (celostní) přístupy, které zohledňují socioekonomické faktory, vzdělání, přístup k technologiím a zapojení komunity.

Celkově se ve zmíněných evropských zemích stále více uznává význam aktivního stárnutí, překonávání digitální propasti a podpory sociálního začlenění seniorů. Je zřejmé, že je zapotřebí komplexních strategií na podporu stárnoucí populace a překonávání digitální propasti, aby byla zajištěna inkluzivnější a propojenější společnost pro lidi všech věkových kategorií. Nicméně úsilí a výsledky dosažené v této oblasti se v zapojených zemích liší.

2. POLITIKY A NÁRODNÍ/REGIONÁLNÍ INICIATIVY ZAMĚŘENÉ NA ZLEPŠENÍ MEZIGENERAČNÍCH KONTAKTŮ A ROZVOJ DIGITÁLNÍCH DOVEDNOSTÍ SENIORŮ.

2.1. Přehled národních/regionálních a místních politik a iniciativ

KRÁTKÝ PŘEHLED

Tato kapitola poskytuje přehled národních/regionálních a místních politik a iniciativ týkajících se aktivního stárnutí, digitálních dovedností a mezigeneračních kontaktů v zemích zapojených do projektu BRIDGE. Zdůrazňuje také různé přístupy a úsilí, které tyto země vyvíjejí při řešení výzev a příležitostí souvisejících s aktivním stárnutím, digitálními dovednostmi a mezigeneračními kontakty na národní a případně i regionální úrovni. Zde jsou hlavní body:

V **Itálii** jsou politiky aktivního stárnutí založeny na ústavních zásadách, ale neexistuje žádný národní rámcový zákon. Některé regiony přijaly průřezové zákony podporující intervence pro seniory, zatímco jiné se tímto tématem zabývají implicitně v opatřeních týkajících se jednotlivých sektorů.

V **Rumunsku** chybí formální národní iniciativy pro mezigenerační kontakty a digitální dovednosti, ale existuje spousta nevládních organizací, které jsou v této oblasti aktivní a organizují různé místní programy.

V **České republice** nejsou iniciativy pro mezigenerační kontakty koordinovány na celostátní úrovni, ale školy a nevládní organizace pořádají různé workshopy a vzdělávací programy pro sblížení generací.

Španělsko zavedlo národní politiky a iniciativy na zlepšení mezigeneračních kontaktů a rozvoj digitálních dovedností seniorů podporující inkluzivní společnost. Programy zahrnují například iniciativy digitálního začleňování, různé mezigenerační projekty, centra pro digitální vzdělávání seniorů, partnerství veřejného a soukromého sektoru a osvětové kampaně.

Nizozemsko nabízí seniorům specifické služby pro zlepšení digitálních dovedností, jako jsou například návštěvy studentů IT v domácnostech, online kurzy a digitální informační místa ve veřejných knihovnách. Oslovování seniorů je ale náročnější kvůli nákladům, které jsou s tím spojeny, dále v souvislosti s časovou náročností těchto aktivit a také tím, že si senioři nechtějí přiznat to, že mají v digitálních oblastech nedostatky.

Maďarsko zaznamenalo rostoucí trend v používání internetu mezi seniory a vláda zahájila různá školení v oblasti informačních a komunikačních technologií, aby podpořila úsilí o digitalizaci. Cílem národní strategie digitalizace je zlepšit digitální infrastrukturu, gramotnost, ekonomiku a veřejné služby.

Národní/regionální a místní politiky a iniciativy v Itálii

Politiky a opatření, která na jedné straně odkazují na mezigenerační solidaritu a na druhé straně na rozvoj digitálních dovedností seniorů, lze v Itálii zařadit pod pojem "aktivní stárnutí". Aktivní stárnutí v italském právním systému nachází své základy v italské ústavě, konkrétně v ochraně práva na zdraví (čl. 32), v uznání a zaručení nedotknutelných lidských práv (čl. 2), jakož i v definici zásady rovnosti, a to jak formální, tak materiální, a to vše bez rozdílu věku (čl. 3) či osobních a sociálních podmínek mezi občany.

V Itálii byla předložena řada legislativních návrhů zaměřených na vytvoření národního regulačního rámce a zdrojů věnovaných posílení role seniorů v komunitě, ale žádný z nich nebyl dokončen. V současném legislativním rámci neexistuje žádný národní zákon týkající se aktivního stárnutí, stejně jako neexistuje žádná celková definice seniora či seniorské populace, aktivního stárnutí a/nebo pracovníka seniorského věku. Základní úrovně služeb spadají do kompetence státu, zatímco v oblasti sociálně-zdravotní mají primární legislativní pravomoc kraje. Důsledkem toho je, že politiky v oblasti aktivního stárnutí jsou v různých odvětvích a oblastech řešeny na základě rozdělení legislativních kompetencí mezi stát a regiony.

Z toho zákonitě vyplývají rozdíly týkající se přesného určení kompetencí a rozdílného chápání mezi regiony/autonomními provinciemi. Problematiku propagace aktivního stárnutí ztěžuje i to, že převládá spíše taková vize, že senior je člověk nesamostatný potřebující podporu, spíše než na to, že může být obohacím pro společnost.

Regionální úroveň

V porovnání s celostátní úrovní nabízejí různé veřejné a soukromé subjekty působící na regionální nebo místní úrovni mnohem bohatší obraz o tématu aktivního stárnutí. Některé regiony přijaly zákony, který se aktivnímu stárnutí věnuje průřezově v různých oblastech politiky. Jiné naopak schválily více či méně sektorově zaměřené předpisy podporující koordinované zásahy ve prospěch seniorů a jejich účasti v oblastech, jako je sociální ochrana a podpora, celoživotní vzdělávání, kultura a sociální cestovní ruch, občanská angažovanost a dobrovolná práce, sport a volný čas. V této souvislosti je zapotřebí zmínit, že se často odvolávají na koncepci aktivního stárnutí navrženou Světovou zdravotnickou organizací.

17 italských regionů začlenilo téma stárnutí do všech veřejných politik. Většina z těchto regionů (9) uskutečnila v této oblasti významné iniciativy.

V posledních několika letech polovina zmíněných regionů (10) přijala průřezový a organický regionální zákon o aktivním stárnutí, v němž musí region stanovit cíle a příjemce intervencí, jakož i zdroje, které mají být přiděleny na iniciativy a projekty navržené místními orgány, místními zdravotními orgány (ASL), místními sociálními agenturami (AST), organizacemi třetího sektoru a dalšími zúčastněnými stranami. Tento proces byl zahájen v roce 2009 v regionu Ligurie (LR 48/2009).

Z deseti regionů s platným zákonem byly úspěšně spuštěny prováděcí mechanismy pouze v případě regionu Benátsko (LR 23/2017) a regionu Friuli-Venezia Giulia (LR 22/2014), což vedlo k významnému financování místních iniciativ a projektů, jakož i kulatých stolů a poradních orgánů. V mnoha dalších případech byl zákon přijat, ale z důvodu nedostatku finančních prostředků nebo neúspěšné spolupráce zainteresovaných stran dosud nebyl realizován. Namísto toho se jiné regiony (např. Toskánsko, Lazio,

Valle d'Aosta, Bolzano a Trento) implicitně zabývají tématem aktivního stárnutí v různých sektorových politikách, i když bez speciálního zákona.

Národní/regionální a místní politiky a iniciativy v Rumunsku

V Rumunsku neexistují žádné formální národní iniciativy, jejichž cílem by bylo zlepšit kontakt mezi různými generacemi nebo pomoci starším generacím zlepšit jejich digitální dovednosti. Existuje však mnoho nevládních organizací, které mají tyto cíle a které organizují programy na regionální a místní úrovni.

Národní/regionální a místní politiky a iniciativy v České republice

Iniciativy na zlepšení mezigeneračních kontaktů nejsou v České republice koordinovány na národní úrovni, ale existuje mnoho škol a nevládních organizací, které organizují setkání, workshopy a vzdělávání mezi mladými a staršími lidmi. Také poskytovatelé sociálních služeb pořádají akce založené na mezigeneračním setkávání – zejména s dětmi. Na internetu je možné najít širokou škálu projektů spolufinancovaných Evropskou unií, které byly zaměřeny na podporu mezigeneračních kontaktů, ale ne jednotnou a ucelenou národní strategií.

Národní/regionální a místní politiky a iniciativy ve Španělsku

Ve Španělsku existují národní politiky a iniciativy zaměřené na zlepšení mezigeneračních kontaktů a rozvoj digitálních dovedností seniorů. Uvědomují si zde totiž důležitost překonání generační propasti a posílení postavení seniorů v digitálním věku a jejich cílem je vytvořit inkluzivní společnost, v níž se senioři mohou aktivně zapojit a navázat kontakt s mladšími generacemi. Prostřednictvím programů digitálního začleňování, mezigeneračních projektů, školicích středisek pro seniory, partnerství veřejného a soukromého sektoru a osvětových kampaní se Španělsko snaží zajistit, aby se senioři mohli s jistotou pohybovat v digitálním prostředí a udržovat spojení v moderním světě.

Ve Španělsku v městečku Sedaví například radnice provedla významné kroky k řešení problémů, kterým senioři čelí v oblasti přístupu k digitálním technologiím a jejich využívání. V roce 2016 radnice vypracovala akční plán na řešení problematiky zneužívání seniorů a zahrnula do něj opatření na podporu využívání digitálních technologií. Tento plán obsahuje i opatření, která mají uzdat a umožnit seniorům přístup k informačním a komunikačním technologiím a jejich využívání. Jedná se například o telefonickou a mobilní asistenci a zprostředkování přístupu na internet. Od té doby radnice v Sedaví pokračuje v rozvoji místních opatření zaměřených na podporu digitálního začleňování a gramotnosti seniorů. Jedním z takových opatření je program „Cibervoluntarios“, který poskytuje školení a podporu, a to zejména ženám. Učí se zda například pracovat s nástroji Google Workspace, s digitální identitou a také bezpečnému online nakupování a internetovému bankovníctví. Prostřednictvím tohoto programu mohou senioři získat základní dovednosti a znalosti, aby zůstali ve spojení se svými komunitami, měli

přístup k důležitým službám a byli informováni v rychle se měnícím digitálním prostředí. Kromě programu „Cibervoluntarios“ naplánovala radnice v Sedaví také mezigenerační pracovní setkání týkající se nejnovějších technologií, které se mělo uskutečnit koncem roku 2020. Bohužel kvůli pandemii covid-19 bylo setkání odloženo. Radnice je však i nadále odhodlána podporovat mezigenerační učení a spolupráci jako způsob překonávání digitální propasti a podpory sociálního začleňování všech generací.

Je důležité poznamenat, že snahy radnice v Sedaví nejsou ojedinělé, protože na podporu digitálních dovedností a začlenění starších lidí pracuje i mnoho dalších španělských měst a obcí. Tyto snahy jsou však obzvláště důležité v souvislosti se zmíněnou pandemií, která zdůraznila potřebu vzdáleného přístupu ke službám a digitálním komunikačním kanálům. Prostřednictvím podpory digitální inkluze a gramotnosti seniorů pomáhá radnice v Sedaví nejen řešit problémy, kterým starší lidé čelí, ale také pomáhá budovat propojenější a odolnější komunitu pro všechny věkové kategorie.

Národní/regionální a místní politiky a iniciativy v Nizozemsku

V Nizozemsku bylo vyvinuto několik specifických služeb. Některé z nich jsou určeny seniorům:

- www.studentaanhuis.nl - spolupracuje se studenty IT, kteří přicházejí do domácností a pomáhají s nejrůznějšími digitálními problémy;
- www.seniorweb.nl - nabízí speciální online kurzy pro seniory;
- digitální informační místa ve veřejných knihovnách.

Také stále více soukromých společností nabízí širokou škálu kurzů. Problémem těchto nabídek je, že je obtížné oslovit cílovou skupinu. Důvodů je několik: kurzy a služby jsou drahé, stojí to hodně času a soustředění a senioři se stydí přiznat, že jsou digitálně nekvalifikovaní.

Národní/regionální a místní politiky a iniciativy v Maďarsku

Seniorská populace v používání internetu až do posledních let výrazně zaostávala. V Maďarsku v roce 2014 používalo internet pouze 30 % populace ve věku 65-74 let, přičemž toto číslo se pohybovalo v dolní polovině průměru zemí Evropské unie.

V roce 2016 vzrostl podíl uživatelů internetu ve věku 65-74 let na 50 % (OECD, 2017). Ve zprávě KSH (2019), která shrnuje údaje za rok 2018, se odhaduje, že počet uživatelů internetu je nejvyšší v EU. Je to dáno především nárůstem pokrytí internetem v zemi a dalším nárůstem používání chytrých telefonů a rostoucím využíváním mobilních telefonů mezi širší populací.

Organizace IT školení speciálně pro seniory byla klíčovým prvkem i před rokem 2010 (např. Sz. Molnár, 2005), ale aktuálně jich je stále více. Často je pořádají místní úřady, vzdělávací instituce a neziskové organizace. Maďarská vláda se digitalizací na úrovni strategií začala zabývat v polovině roku 2010. Cílem bylo připravit občany země na digitální svět, na každodenní život s technologiemi, na organizaci a fungování podniků a na nové řízení a fungování veřejné správy.

V roce 2015 byla spuštěna Digitální agenda pro prosperitu (DJP) "jejím hlavním úkolem je podpořit všechny občany a podniky v Maďarsku, stejně jako maďarskou ekonomiku, aby se stali digitálními vítězi." (DJP 2.0, 2017:3).

Digitalizace je bezpochyby jedním z určujících fenoménů 20. a 21. století, který zásadně mění fungování ekonomiky a každodenní život občanů. Díky zavedení vysokorychlostního internetu téměř ve všech částech země má nyní 96,7 % domácností příležitost připojit se ať už přes kabel nebo bezdrátově (včetně mobilního připojení). Národní strategie digitalizace má Maďarsku pomoci postavit digitální infrastrukturu, hospodářství, vzdělávání a veřejné služby do centra svého úsilí o konkurenceschopnost a modernizaci a uvědomit si potřebu digitální transformace.

Pilířová struktura Národní strategie digitalizace:

- PILÍŘ I: Digitální infrastruktura;
- PILÍŘ II: Digitální gramotnost: zvýšit podíl digitálně gramotných pracovníků a IT odborníků (zejména žen) a snížit digitální propast neustálým zlepšováním digitálních znalostí a uživatelského povědomí obyvatelstva a digitálních dovedností pracovní síly.
- PILÍŘ III: Digitální ekonomika;
- PILÍŘ IV: Digitální stát.

Závěry

Země projektu BRIDGE si společně uvědomují význam aktivního stárnutí a digitálního začlenění seniorů. Zdůrazňují také význam místních a regionálních iniciativ a zapojení nevládních organizací. Rozdíly spočívají ve specifických legislativních rámcích, povaze a rozsahu národních politik a v přístupech k podpoře mezigeneračních kontaktů a poskytování podpory digitálních dovedností. Tyto rozdíly odrážejí jedinečný kulturní, sociální a politický kontext každé země, což vede k odlišným přístupům k řešení problémů spojených se stárnutím populace.

Zde jsou uvedena některá opakující se témata, která byla podobným nebo různým způsobem zdůrazněna při popisu národních/regionálních a místních politik a iniciativ:

Zaměření na aktivní stárnutí: Všechny země uznávají význam aktivního stárnutí, mezigeneračních kontaktů a digitálního začlenění seniorů. Uznávají potřebu řešit výzvy, které přináší stárnutí populace, a usilují o vytvoření inkluzivní společnosti, v níž se senioři mohou aktivně zapojit.

Zapojení nevládních organizací: Nevládní organizace hrají významnou roli při podpoře mezigeneračních kontaktů a rozvoji digitálních dovedností mezi seniory v řadě zemí. Jejich přítomnost ukazuje, že občanská společnost se aktivně zapojuje do podpory starší populace.

Zaměření na digitální začlenění: Digitální začlenění seniorů je společným zájmem zemí projektu BRIDGE. Uznávají, že je důležité překlenout digitální propast a zajistit, aby senioři měli přístup k digitálním technologiím a mohli je efektivně využívat.

Úsilí o podporu mezigeneračních kontaktů: Mnoho zemí zapojených do projektu BRIDGE zdůrazňuje význam mezigeneračních kontaktů a iniciativ, které spojují různé věkové skupiny a podporují vzájemné

učení, porozumění a sociální vazby. Realizace iniciativ se liší. Například Španělsko má národní politiky a programy na podporu mezigenerační spolupráce, zatímco Česká republika se při zprostředkování těchto kontaktů spoléhá spíše na školy a nevládní organizace.

Místní a regionální iniciativy: Zatímco některé země mají komplexní národní politiky, většina z nich realizuje iniciativy aktivního stárnutí a digitálního začleňování na místní a regionální úrovni. To svědčí o blízkém přístupu k řešení specifických potřeb a problémů různých komunit.

Legislativní rámec a politické přístupy: Země projektu BRIDGE se odlišují svými politickými přístupy. Existují rozdíly v legislativním rámci pro politiku aktivního stárnutí. Například v Itálii chybí komplexní národní rámcový zákon, zatímco jiné země, jako například Španělsko, se zabývají specifickými národními politikami. Španělsko se spoléhá na existující národní opatření a iniciativy, ostatní země, jako například Rumunsko a Česká republika, se spíše spoléhají na regionální a místní iniciativy vedené nevládními organizacemi, ačkoli celonárodní plány se připravují.

Úsilí o digitální začlenění: Některé země, jako například Španělsko a Nizozemsko, mají dobře zavedené národní iniciativy pro digitální začlenění, zatímco jiné země, jako například Rumunsko, nemají formální národní iniciativy a spoléhají se spíše na regionální úsilí vedené nevládními organizacemi.

Přidělování zdrojů: Přidělování zdrojů na iniciativy aktivního stárnutí a digitálního začleňování se v jednotlivých zemích liší. Některé země úspěšně vyčlenily zdroje na podporu místních iniciativ a projektů, zatímco jiné mohou při provádění svých politik čelit problémům kvůli omezenému financování nebo spolupráci.

2.2. Analýzy klíčových trendů a výzev

SHRNUTÍ

Všechny země zapojené do projektu BRIDGE musí čelit stárnutí své populace a potřebě překlenout rozdíly v digitálních dovednostech seniorů. Řešení těchto výzev bude vyžadovat investice do vzdělávání, technologií a politik, které podporují kvalitu života a začlenění starší generace.

Itálie:

Trendy: Klesající počet obyvatel, stárnutí populace a vysokým podíl osob starších 65 let, pokles počtu obyvatel v mnoha obcích, nárůst počtu osamělých seniorů, nízká počítačová gramotnost starší generace.

Výzvy: Izolace a marginalizace starších osob, zatížení sociálního systému v důsledku zvýšené potřeby péče, nedostatek prostředků na výzkum a zvýšení kvality života seniorů.

Rumunsko:

Trendy: Nízké digitální dovednosti obyvatelstva, zaměření na zlepšení digitálních dovedností prostřednictvím vládních programů a iniciativ.

Výzvy: Potřeba investic do vzdělávání a podpory starší generace.

Česká republika:

Trendy: Rostoucí počet seniorských domácností, které disponují počítačem, výrazný rozdíl v účasti na online školení mezi mladšími a staršími věkovými skupinami.

Výzvy: Potřeba cílených vzdělávacích programů, určitý odpor seniorů ke vzdělávání.

Španělsko:

Trendy: Digitální propast mezi staršími lidmi, riziko sociální izolace, technologický pokrok, který může být pro starší generaci náročný, potřeba digitálního začlenění.

Výzvy: Řešení digitální propasti, boj proti sociální izolaci, poskytování trvalé podpory a školení starším lidem, zajištění financování a udržitelnosti vzdělávacích programů.

Nizozemsko:

Trendy: Stárnutí populace, která zůstává doma, zvýšený význam digitalizace, podpora digitálních problémů ze strany místní samosprávy, komerční vzdělávání v oblasti digitálních kompetencí.

Výzvy: Zaměstnanci v péči o seniory zlepšují digitální kompetence, nedostatek kvalifikovaných pracovníků, zvýšená poptávka po péči o seniory.

Maďarsko:

Trendy: Rozdíl v digitálních dovednostech ve srovnání s průměrem EU, přetrvávající digitální negramotnost mezi seniory, potřeba zaměřit se na konkrétní věkové skupiny pro zlepšení digitálních dovedností.

Výzvy: Potřeba cílených intervencí, rozvoj udržitelných modelů financování.

Hlavní trendy a výzvy v Itálii

Trendy:

- Počet obyvatel Itálie klesne z 59,2 milionu k 1. lednu 2021 na 57,9 milionu v roce 2030, na 54,2 milionu v roce 2050 a na 47,7 milionu v roce 2070.
- Za posledních 50 let zestárla italská populace v porovnání s nejrozvinutějšími zeměmi takřka nejrychleji a odhaduje se, že v roce 2050 bude podíl osob starších 65 let činit 35,9 % celkové populace, přičemž průměrná délka života bude 82,5 roku (79,5 roku u mužů a 85,6 roku u žen).
- Do 10 let bude stále více obcí zaznamenávat úbytek obyvatel; do roku 2031 se co do počtu obyvatel zmenší 80 % italských obcí.
- Pokud v roce 2021 činil podíl seniorů 65+ žijících v jednočlenných domácnostech 50 % z nich, tak v roce 2041 dosáhne tento podíl 60 %. V absolutním vyjádření by počet osamělých osob dosáhl 10,2 milionu (+20 %), z toho 6,1 milionu osob ve věku 65 let a více (+44 %).
- Pokud bychom se na situaci podívali z pohledu počtu seniorů v rozlišení na muže a ženy, tak trend je následující: počet mužů-seniorů v jednočlenných domácnostech se zvýšil o 18,4 % a v roce 2041 by dosáhl více než čtyř milionů. U žen se očekává ještě větší nárůst, a to ze 4,9 milionu na téměř 6 milionů, což představuje nárůst o 22,4 procenta.
- Přestože digitální gramotnost seniorů v Itálii roste, je stále velmi nízká, nejnižší v Evropě, a časový rámec pro odstranění digitální propasti nebude krátký.

Výzvy:

- Izolace a marginalizace: Prodlužující se průměrná délka života vede k tomu, že přibývá lidí, kteří jsou sami; dlouhodobý pokles porodnosti zvyšuje počet lidí bez dětí, zatímco nárůst častějšího rozpadu manželských svazků má za následek rostoucí počet osamělých jedinců a rodičů, roztržštěných rodin a vzájemně zcela odloučených generací.
- Otřesy v systému sociálního zabezpečení: S prodlužující se střední délkou života a stále nepříznivějším poměrem mezi pracujícím a nepracujícím obyvatelstvem se bude zvyšovat i socioekonomická zátěž spojená s péčí, pomocí a výdaji na sociální zabezpečení starších osob,

což způsobí tzv. šok z dlouhověkosti. Dopad na politiku sociální ochrany bude značný, neboť se budou muset vyrovnat s potřebami rostoucího podílu seniorů, aniž by došlo ke generační obměně na trhu práce, která by umožnila udržet stávající systém sociální péče.

- Dopady na trh práce, na hospodářské plánování a na udržení potřebné úrovně blahobytu v zemi budou vyžadovat plánování vhodných, systematických a včasných politických zásahů, které zatím nejsou zavedeny.
- Zvýšené potřeby sociální a zdravotní péče: Prodloužení střední délky života seniorů, z nichž mnozí jsou osamělí, povede v budoucnu ke zvýšení potřeby péče. V této otázce hraje významnou roli digitalizace, protože by mohla zefektivnit a zpřístupnit pomoc, ačkoli k tomu v Itálii zatím nedochází. Nedostatek prostředků investovaných do výzkumu, péče a pohody seniorů ve vztahu k vývoji samotného pojetí stárnutí a důrazu na udržení psychofyzické a vztahové pohody, a to i v přítomnosti různých stavů souvisejících se stárnutím.

Některé pozitivní efekty?

Více osamělých seniorů může paradoxně generovat i některé pozitivní důsledky; delší život vyznačující se lepší kvalitou, by mohl těmto lidem umožnit hrát aktivní roli ve společnosti. Mohou například podporovat rodiny svých dětí v péči o vnoučata a zajišťovat jejich ekonomickou podporu, podílet se jako spotřebitelé na odběru úkonů pečovatelských služeb, ale také jako investoři kapitálu a v tzv. stříbrné ekonomice.

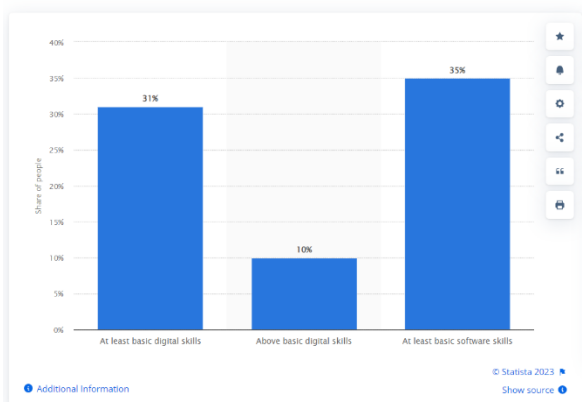
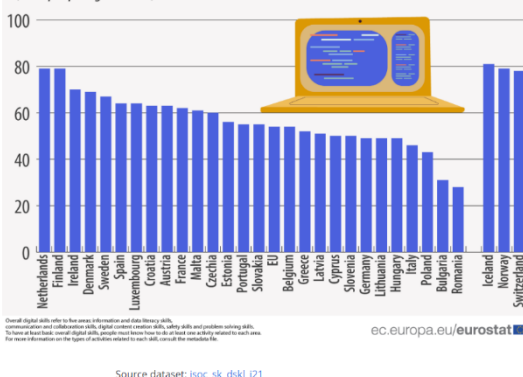
Hlavní trendy a výzvy v Rumunsku

Podle průzkumu Eurostatu z roku 2019 mělo 43 % rumunských občanů ve věku 16-74 let nízké digitální dovednosti. Pouze 10 % občanů pak bylo v kategorii s vynikajícími digitální dovednosti, čímž se Rumunsko dostalo na poslední místo v Evropské unii. V následujících letech, zejména v krizové situaci způsobené pandemií covid 19, se vláda zaměřila na programy zlepšující digitální dovednosti pracujících generací, zejména učitelů, aby školy mohly přejít na online výuku a instituce mohly nadále pracovat v online a hybridním režimu.

V průzkumu Eurostatu z roku 2021 byl nejnižší podíl alespoň základních digitálních dovedností stále zaznamenán v Rumunsku (28 %). Starší generace byly z tohoto pohledu poněkud marginalizovány. Aby se naučily používat digitální technologie, musí investovat čas a vlastní zdroje nebo požádat o pomoc rodinné příslušníky.

Kurzy ICT technologií pořádané speciálně pro starší generaci (seniory) lze najít v každém městě, obvykle jsou zaměřeny na poskytování základních digitálních dovedností, od používání chytrých telefonů přes navigaci na internetu, komunikaci prostřednictvím e-mailu a sociálních médií až po základy bezpečnosti při používání internetu.

Share of people with digital skills in Romania in 2019

People with at least basic overall digital skills in 2021
(% of people aged 16-74)

Hlavní trendy a výzvy v České republice

Podle Českého statistického úřadu se počet domácností osob ve věku 65+ vybavených počítačem přirozeně zvyšuje. V roce 2010 to bylo 8,8 %, v roce 2015 24,9 % a v roce 2021 už 41,3 %. Z hlediska zlepšování a rozvoje digitálních dovedností seniorů můžeme poukázat na "Průzkum EU o využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci". Tento průzkum probíhá na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 802/2004 ve všech členských státech EU. V rámci průzkumu bylo zjišťováno, zda osoby v posledních 3 měsících navštívily nějaký online kurz nebo používaly online výukové materiály. Průzkum je strukturován do 3 věkových skupin: 16-34 let; 35-54 let; 55+. Mezi první a třetí skupinou je ale obrovský rozdíl. Ve druhé polovině roku 2021 se totiž 35,6 % mladých lidí zúčastnilo nějakého online školení a 34,9 % z nich využilo online výukové materiály. Oproti tomu ze skupiny nejstarších respondentů šlo pouze o 4,1 % účastníků online školení a 4,4 % využilo online výukový materiál.

V České republice existuje poměrně široká nabídka vzdělávacích kurzů pro seniory, které jsou zaměřené na informační a komunikační technologie. Tematicky se kurzy zabývají zdokonalováním dovedností spojených s používáním počítače, ale také chytrého telefonu nebo tabletu. Téměř třetina seniorů však uvedla, že se vzdělávat nepotřebuje.

Hlavní trendy a výzvy ve Španělsku

Analýza klíčových trendů a výzev souvisejících s mezigeneračním učením a rozvojem digitálních dovedností seniorů ve Španělsku:

- **Digitální propast:** Digitální propast je pro seniory ve Španělsku velkou výzvou. Přestože země v posledních letech dosáhla významného pokroku v rozšiřování přístupu k technologiím a internetu, stále existuje mnoho seniorů, kteří k těmto technologiím nemají přístup. To platí zejména pro venkovské oblasti nebo pro obyvatelstvo s nižšími příjmy. Řešení digitální propasti bude vyžadovat pokračující investice do digitální infrastruktury (širokopásmové sítě a mobilní zařízení), a také nabídku programů na podporu digitálních dovedností a gramotnosti seniorů.

- **Sociální izolace:** Starší lidé ve Španělsku jsou ve zvýšené míře ohroženi sociální izolací a osamělostí, což může mít negativní dopady na duševní i fyzické zdraví. Mezigenerační programy mohou účinně řešit sociální izolaci a podporovat vzájemné učení a porozumění mezi různými věkovými skupinami. Tyto programy však vyžadují trvalou podporu a investice, aby dosáhly svého plného potenciálu. Kromě podpory mezigeneračních vazeb jsou zapotřebí také cílené programy zaměřené na řešení sociální izolace starších lidí (komunitní programy a podpůrné skupiny).
- **Technologický pokrok:** Starší lidé mohou mít kvůli rychle se vyvíjejícím technologiím problém s tím, aby udrželi krok v používání nových nástrojů a platforem. To může vyvolat pocity frustrace, které mohou vést až k úplnému odpoutání se od digitálních technologií. Řešením tohoto problému je poskytovat starším lidem průběžnou podporu a školení, například formou seminářů a online výukových programů, aby se v používání různých nástrojů a platforem cítili jistěji a zůstali tak ve spojení s okolním světem.
- **Digitální začlenění:** Přestože ve Španělsku existuje mnoho programů a iniciativ zaměřených na podporu digitálního začlenění starších lidí, stále existují značné mezery v přístupu a podpoře. Řešení těchto nedostatků bude vyžadovat koordinované úsilí vlády, soukromého sektoru a organizací občanské společnosti, aby se zajistilo, že starší lidé budou mít rovné příležitosti k přístupu k digitálním technologiím a jejich využívání. To by mohlo zahrnovat například poskytování levného nebo bezplatného přístupu k internetu, nabídku školení a podpory a vývoj nástrojů přizpůsobených starším lidem s různými styly učení a různou úrovní znalostí.
- **Financování a udržitelnost:** Mezigenerační programy a iniciativy v oblasti digitálních dovedností vyžadují trvalé financování a podporu, jinak nebudou účinné. Bez odpovídajícího financování tyto programy nebudou schopny plně rozvinout svůj potenciál nebo budou ukončeny. Nalezení udržitelných modelů financování těchto programů bude klíčovou výzvou pro zajištění jejich dlouhodobého úspěchu. To by mohlo zahrnovat partnerství s organizacemi soukromého sektoru nebo různými nadacemi a také spolupráci s vládními agenturami s cílem zajistit průběžné financování.

Hlavní trendy a výzvy v Nizozemsku

TRENDY:

- Lidé stárnou a zůstávají déle doma. To znamená, že péče o seniory se přesouvá z domovů pro seniory do domácí péče.
- Digitalizace je v každodenním životě stále důležitější. To platí i pro seniory. Ti potřebují více digitálních znalostí. Starší lidé potřebují digitální dovednosti také proto, aby mohli bojovat proti osamělosti.
- Místní samosprávy vytvářejí místa služeb, kde mohou jednotliví lidé získat podporu při řešení digitálních problémů.
- Komerční společnosti nabízejí školení v digitálních kompetencích pro seniory.

VÝZVY:

- Zaměstnanci v zařízeních pro seniory musí zlepšit své vlastní digitální a vzdělávací kompetence, aby mohli pomoci seniorům zlepšit jejich digitální kompetence. Problémem je vysoký pracovní tlak a rostoucí nedostatek kvalifikovaných pracovníků.
- Počet starších lidí se zvyšuje a zároveň je nedostatek personálu.

Hlavní trendy a výzvy v Maďarsku

Podíl osob s alespoň základními IT dovednostmi v Maďarsku je již několik let po sobě menší než průměr EU. V roce 2022 byl mezi Maďarskem a zeměmi EU rozdíl téměř 5 % bodů v neprospěch Maďarska. Rozdíl je markantní, i když předpokládáme, že pokles maďarských údajů (a údajů EU) počínaje rokem 2020 je způsoben současnými trendy. Lidé starší 50 let jsou stále "zaseklí v táboře digitálně negramotných". Je třeba se zaměřit na dvě věkové skupiny: 45-59 let, které je třeba motivovat ke zlepšení jejich situace na trhu práce, a 60-70 let, které jsou částečně v důchodu, ale jako uživatelé mohou mít významný vliv na ekonomiku. Tyto dvě věkové skupiny dohromady představují přibližně 1,44 milionu osob.

Zjištěné nedostatky v digitálních dovednostech vedou k následujícím závěrům:

- Digitální rozvoj Maďarska zaostává za evropským průměrem v řadě parametrů, což se bez cílených zásahů nepodaří současným tempem překonat a bude se to jen prohlubovat.
- Vedle zavedení balíčku digitální pohody a programů odborné přípravy a rozvoje dovedností, které jsou financovány především z prostředků EU, jsou zapotřebí i další opatření.
- Stejně jako v případě rozvoje síťové infrastruktury je i rozvoj digitální gramotnosti třeba provádět rychleji, než je evropský průměr, a u větší cílové skupiny.
- Programy by měly být vypracovány a prováděny za co nejširšího zapojení veřejných, soukromých, profesních a občanských organizací, jak je stanoveno v Digitální agendě.

VÝZVY:

Přístupný, bezpečný a cenově dostupný internet může přinést výhody: začlenění, efektivitu a inovace a zároveň nabízí potenciál pro snížení rizika sociálního vyloučení. U starších lidí mohou digitální inovace přispět k jejich obecné a spotřebitelské pohodě (Kósa, 2018). Využívání informačních a komunikačních technologií může snížit osamělost a zvýšit pocit bezpečí seniorů. Průběžné monitorování a sledování jejich zdravotního stavu může zpomalit tempo zhoršování zdravotního stavu (DJP 2.0:83). Hmatatelným přínosem pro seniory může být i to, že digitalizace a přístup k internetu jim může "otevřít svět" a umožní jim přístup k informacím a znalostem, které byly dříve nedostupné nebo dostupné jen obtížně. Nové možnosti také usnadňují udržování rodinných, příbuzenských a přátelských vazeb, což v případě lidí žijících daleko od sebe znamená kvalitativní skok (např. člen rodiny nebo vnuk žijící v zahraničí). Naučit se používat nové nástroje a technologie vyžaduje duševní úsilí a jejich používání je doprovázeno neustálým učením, které může pomoci probudit a udržet duševní kondici starších lidí. Pokud jim v tomto procesu pomáhají mladší členové rodiny a známí, může to přinést nejen mezigenerační výhody, ale také posílení pouta mezi oběma generacemi.

Negativní dopady digitalizace jsou rovněž rozsáhlé. Virtuální kontakt s rodiči, prarodiči, příbuznými a dalšími osobami může účastníky "osvobodit" od osobního setkání. Osobní setkání, skutečný oční kontakt, držení za ruku a objetí jsou však pro starší lidi stále více nepostradatelné (Pinker, 2014). Jejich absence může vést ke vzniku negativních pocitů, izolace a osamělosti. Existují i další vedlejší účinky, jako je častá potřeba nabíjení chytrých telefonů, nefunkčnost vybitých přístrojů, ale stres může způsobit i obsah (text, fotografie, videa), který je náhodně či úmyslně zveřejněn na internetu.

Vznikla také nová závislost na internetu a chytrých zařízeních, která může postihnout starší generace stejně jako ty mladší. Konzumace pornografického obsahu může být spojena s psychosexuálními poruchami (Kósa, 2018). Tlaky digitalizace na životní prostředí jsou různorodé, od znečištění hlukem, recyklace zařízení s krátkou životností a baterií (nebezpečný odpad) až po vysokou spotřebu energie. Používání chytrých zařízení se v poslední době stalo také příčinou dopravních nehod.

Rychlá a přímá komunikace, kterou poskytují sociální sítě, může usnadnit osobní setkání tím, že umožňuje kontaktovat, setkávat se a organizovat akce. U starších lidí, kteří jsou na sociálních sítích úspěšní, se zvyšuje jejich sebevědomí a sebedůvěra což s sebou nese i odpovědnost. To platí pro všechny jejich projevy v sociálním prostoru. Nástroje, které poskytuje internet, mohou být příležitostí k rozšíření profesní činnosti a případnému budování nové kariéry.

Dnes již není pochyb o tom, že jedním z hlavních způsobů udržení aktivity ve stáří je učení. Učení ve stáří může probíhat jak v rámci formálního, tak neformálního vzdělávání (Bajusz, 2016) a v současné době může samozřejmě probíhat za fyzické přítomnosti, online nebo hybridní formou, ve velkých společnostech, v malých skupinách, ve dvojicích nebo samostatně.

ZÁVĚRY

Po analýze hlavních trendů a výzev v zemích zapojených do projektu BRIDGE týkajících se stárnutí populace a digitálních dovedností seniorů můžeme vyvodit některé obecné závěry:

Stárnutí populace: V mnoha zemích dochází ke stárnutí populace a zvyšuje se podíl starších osob. Tento demografický posun představuje výzvu pro zdravotní péči, sociální služby a ekonomickou udržitelnost, protože starší lidé vyžadují více péče a podpory.

Digitální propast: Digitální propast zůstává pro seniory v různých zemích velkou výzvou. Mnozí senioři buď nemají k digitálním technologiím přístup nebo je neovládají. To může vést k sociální izolaci a brání jim to v plném zapojení do společnosti tzv. digitálního věku.

Nízká digitální gramotnost: Senioři mají obecně nižší úroveň digitální gramotnosti než mladší generace. To se může týkat i těch, kteří pracují v oblasti péče o seniory. Tento nedostatek digitálních dovedností může bránit jejich schopnosti využívat technologie, přistupovat k informacím a zapojit se na moderním trhu práce.

Sociální izolace: Stárnoucí populace je ohrožena sociální izolací a osamělostí, zejména pokud čelí problémům při zavádění digitálních technologií. Mezigenerační programy a iniciativy v oblasti digitálního začleňování mohou hrát při řešení tohoto problému zásadní roli.

Výzvy v oblasti zdravotní a sociální péče: S prodlužující se střední délkou života čelí systémy zdravotní péče a sociálního zabezpečení významným výzvám při poskytování odpovídající podpory. K řešení těchto problémů je zapotřebí udržitelných modelů financování a politických zásahů.

Vzdělávací iniciativy: Mnohé země zavádějí vzdělávací iniciativy a školicí programy pro zlepšení digitálních dovedností seniorů. Cílem těchto iniciativ je překlenout digitální propast a umožnit seniorům efektivně využívat digitální nástroje.

Technologický pokrok: Rychlý technologický pokrok může pro seniory představovat problém v tom, že s ním nedokážou udržet krok. Pro lepší orientaci v digitálních technologiích a možnostech jejich využívání je nezbytná neustálá podpora a školení.

Vzájemná propojenost a mezigenerační přínosy: Mezigenerační programy, které spojují různé věkové skupiny, mohou mít pozitivní důsledky. Senioři mohou přispívat společnosti tím, že podporují mladší generace a podílejí se na ekonomice jako spotřebitelé a investoři.

Potřeba cílených intervencí: Stárnoucí populace v každé zemi má své jedinečné charakteristiky, které vyžadují cílené intervence pro řešení specifických problémů souvisejících s digitálními dovednostmi a sociálním začleněním.

Udržitelnost: Zajištění udržitelnosti programů a iniciativ na podporu seniorů na jejich cestě za digitálními technologiemi je klíčové. K zajištění trvalé podpory je nezbytné společné úsilí vlád, soukromého sektoru a organizací občanské společnosti.

3. NÁRODNÍ/REGIONÁLNÍ A MÍSTNÍ INICIATIVY A PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE V OBLASTI ZLEPŠOVÁNÍ MEZIGENERAČNÍHO UČENÍ A ROZVOJE DIGITÁLNÍCH DOVEDNOSTÍ SENIORŮ

3.1. Přehled příkladů dobré praxe

Dobrá praxe v Itálii

Jak vyplývá z kontextuální analýzy Itálie, absence jasné strategie aktivního stárnutí v zemi nachází spontánní reakci v četných experimentech a projektech, někdy financovaných státem a jindy samotnými regiony. Vedle výzev spojených se "stárnutím" se Itálie potýká také s mnoha výzvami týkajícími se mladších generací: nedostatečnou vzdělaností, izolací a marginalizací mladých lidí, nebezpečími spojenými se socioekonomickými faktory i negativními dopady (nadměrného nebo nesprávného) využívání digitálních nástrojů. Obecně lze říct, že je zde také omezená schopnost oslovit různé věkové skupiny mladých. To se odráží v potřebě zvýšení kvalifikace sociálních pracovníků. Musejí být totiž schopni lépe podporovat různé generace v současném digitálním světě a musejí umět co nejlépe využít příležitostí, a ne pouze bojovat proti negativním stránkám, které může využívání technologií přinést.

Mezigenerační iniciativy, které byly vybrány jako příklady dobré praxe, zahrnují jak veřejné, tak zejména soukromé organizace – většinou z tzv. třetího sektoru nebo sociální ekonomiky – které navrhují a testují různé možnosti interakcí mezi generacemi.

Shromážděné postupy se týkají národní iniciativy podporované vládou (projekt Time to Care), mnoha iniciativ, které realizovala Fondazione Mondo Digitale, nezisková organizace zaměřená na znalosti, založená městem Řím v roce 2001, která má v této oblasti nejrozsáhlejší zkušenosti a která realizovala mnoho projektů, jako jsou například „Grandparents on the Internet“; „Do It Ourselves - Manual, Digital and Functional Literacy for Active Ageing“ and „NONNET: digitalized city vegetable garden“.

Obecně se vybrané příklady dobré praxe týkají:

- Zapojení mladých lidí do péče prostřednictvím "lehkých sociálních aktivit". Tyto aktivity poskytnou seniorům nejen digitální dovednosti, ale zároveň také společnost, podporu a dialog.
- Využití záliby mladých lidí v technologických a digitálních dovednostech, aktivitách a iniciativách. Tuto zálibu pak totiž mohou přenést starším generacím, například prarodičům. Vybrané příklady dobré praxe jsou tedy i takové, že mladí lidé vystupují v roli učitele, kouče, průvodce při používání digitálních nástrojů v každodenním životě starších lidí.
- Podpory dobrovolnictví mezi mládeží v rámci mezigeneračních aktivit.
- Vytváření synergií a spolupráce se znalostními centry (univerzitami, technologickými centry) za účelem školení operátorů, mládeže a starších osob v oblasti péče a digitálních dovedností.

Níže jsou uvedeny některé postupy, které jsou považovány za zvláště významné pro zatraktivnění mezigeneračních aktivit a snížení digitální propasti. Výběr byl proveden s cílem nabídnout pestrý přehled jak z hlediska podporovatelů (veřejných a soukromých sociálních), tak z hlediska typů realizovaných akcí a činností.

U každého příkladu dobré praxe je uvedena internetová stránka, kde lze získat další informace.

Co se týče doporučených kompetencí, tak je rozlišujeme jak u zaměstnanců/pečovatelů, tak u starších/ostatních zúčastněných generací:

1. klíčové a životní dovednosti (s odkazem na 8 klíčových dovedností Rámce celoživotního učení (LLL/LIFE) a
2. digitální dovednosti (s odkazem na rámec DIGCOMP 2.2. pro občany a DIGCOMPEDU pro pedagogy - DIG).

Dobrá praxe v Rumunsku

Níže jsou uvedeny některé postupy, které jsou považovány za zvláště významné pro snižování digitální propasti. Výběr byl proveden s cílem nabídnout pestrý přehled jak z hlediska podporovatelů (veřejných a soukromých sociálních), tak z hlediska typů realizovaných akcí a činností.

U každé případové studie je uvedena internetová stránka, kde lze získat další informace.

Na místní/regionální úrovni v Rumunsku se většina pokusů o organizování diskusí a mezigeneračních aktivit, které podporují účast více generací, zaměřuje na téma zachování kulturního dědictví. Tyto programy zahrnují výuku tradičních řemesel, uchování kusů tradičního oblečení, znovuobjevování starých zvyků a oslav. Tyto programy mezigeneračního učení většinou nezahrnují obousměrné učení, pouze starší lidé učí mladší to, co znají, a tyto postupy ve skutečnosti nezahrnují ani využívání digitálních technologií.

Našli jsme však několik projektů, které myšlenku mezigeneračního učení úspěšně implementovaly do své praxe, což přineslo cenné zkušenosti všem zúčastněným generacím.

Dobrá praxe v České republice

Nabídka vzdělávacích kurzů v České republice je velmi široká. Kurzy jsou určeny jak pro začátečníky, tak pro pokročilé. Většina kurzů je tematicky zaměřena na zdokonalování dovedností spojených s používáním počítače, jako je práce s internetem, e-mailová korespondence a ICT bezpečnost. Stále častěji jsou k dispozici také kurzy zaměřené na používání chytrých telefonů a tabletů. Většina kurzů je rozdělena do několika lekcí. Existují také kurzy, které mají pouze jednu lekci a jsou již zaměřeny na konkrétní problematiku, například Facebook, správa fotografií online, stahování aplikací z Obchodu Play apod. V České republice se osvědčilo, když aktivizační pracovníci pobytových zařízení procvičují ICT dovednosti přímo se seniory. Na základě zkušeností Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR s pilotním vzděláváním v oblasti ICT v březnu a dubnu 2023 lze konstatovat, že senioři preferují výuku základních témat týkajících se chytrých telefonů a počítačů, komunikačních aplikací a prohlížení webových stránek, což podtrhuje význam přizpůsobení vzdělávacích programů jejich specifickým potřebám a zájmům. Vzdělávací programy lze učinit poutavějšími tehdy, když jsou zaměřené na témata, která seniory nejvíce zajímají. Tím jím umožní získat větší sebevědomí a přiměje je to využívat technologie v každodenním životě efektivněji.

Dobrá praxe ve Španělsku

Ve Španělsku bylo realizováno několik úspěšných projektů jejichž cílem bylo snížit digitální propast. Tyto projekty podpořily posílení pozice starších osob, aby se mohli s důvěrou pohybovat v digitálním světě. Konečné cíle jsou různorodé a mezi probíraná témata patří například používání internetu, sociálních médií, online komunikace a online bezpečnost. Většina výukových kurzů, které byly v projektech realizovány, se vyznačuje tím, že tempo výkladu bylo uzpůsobené schopnostem posluchačů. To zvyšovalo jejich sebedůvěru a dovednosti v používání digitálních nástrojů a technologií.

Projekty jsou obvykle organizovány formou workshopů, prezentací a vzájemné podpory, přičemž zásadní roli hrají centra pro seniory a komunitní organizace.

Jako příklad lze uvést zavádění mezigeneračních programů digitálního mentoringu. Tyto programy propojují mladší generace se seniory a poskytují jim individuální pomoc a školení v oblasti digitálních dovedností. Existují také aplikace a platformy pro digitální začleňování určené speciálně seniorům. Tyto aplikace a platformy obsahují návody krok za krokem a různá interaktivní cvičení přizpůsobená vyššímu věku uživatele. Existují také senioři působící jako ambasadoři a propagující digitální gramotnost mezi svými vrstevníky. Jejich zkušenosti z nich dělají cenné zdroje pro snižování digitální propasti.

Dobrá praxe v Nizozemsku

Níže je výčet několika úspěšných projektů/iniciativ z Nizozemska:

- Speciální kurzy pro seniory pořádané obcemi: Každá obec pořádá speciální kurzy v sociálních centrech, kde se starším lidem poskytují kurzy na základě jejich znalostí, které jsou předem prověřeny a jsou bezplatné. Tyto lekce vedou dobrovolníci (nemají speciální vzdělání pro tuto práci).
- Speciální kurzy pro seniory pořádané organizacemi sociální péče: Na regionální úrovni nabízejí profesní organizace velkou škálu lekcí digitálních dovedností pro seniory. Tyto lekce ovšem bezplatné nejsou.
- Informační místo pro digitální aktivity ve veřejných knihovnách: Každá veřejná knihovna má odborníka, ke kterému mohou senioři přijít se svými dotazy. Tuto podporu hradí místní samospráva.
- Studenti IT, kteří radí seniorům s technikou v jejich domácnostech: Jedná se o službu, která je propagována ve veřejnoprávní televizi a bytí není bezplatná, tak její ceny jsou nízké.
- Komerční nabídky: V Nizozemsku je široká škála komerčních vzdělávacích kurzů, včetně speciálních kurzů pro seniory. Tyto kurzy nejsou tak flexibilní, neboť jejich program je pevně dán. Náklady na tyto kurzy si musí hradit sami senioři, což může být problém.

Dobrá praxe v Maďarsku

Níže je výčet několika úspěšných projektů/iniciativ z Maďarska:

- Speciální kurzy pro seniory pořádané obcemi.
- Speciální kurzy pro seniory pořádané organizacemi sociální péče.
- Informační místo pro digitální aktivity ve veřejných knihovnách.
- Komerční nabídky.

3.2. Dobrá praxe v oblasti mezigeneračních vzdělávacích programů

Mezigenerační vzdělávání v Itálii

Čas na péči	
Rok	2020
Místo	Itálie (celý stát)
Zapojené subjekty	Odbor pro politiku mládeže a univerzální státní službu předsednictví Rady ministrů; Odbor pro rodinnou politiku; organizace třetího sektoru na území státu.
Cíle	Určeno pro mladé lidi (18–35 let), kteří se chtějí po dobu šesti měsíců zapojit do pomoci seniorům v rámci projektových akcí na území státu. Cílem projektu je podpora mladých lidí, podpora mezigenerační výměny a podpora zapojení seniorů do společenského života.
Aktivity	<ul style="list-style-type: none"> • Domácí a/nebo vzdálená pomoc mladých lidí seniorům. • "Lehké sociální činnosti" (např. drobné domácí práce, donáška potravin, nákup léků, kontakt s praktickým lékařem, placení účtů, donáška různého zboží, knih, novin, hotových jídel nebo jiných potřeb atd.). • Pomoc na dálku, včetně toho, že mladí seniorům naslouchají a povídají si s nimi. Nebo se jedná o online informační služby určené speciálně pro seniory.
Informace	https://famiglia.governo.it/it/politiche-e-attivita/finanziamenti-avvisi-e-bandi/avvisi-e-bandi/bando-time-to-care/
Doporučené kompetence	<p>Ošetřovatelé/personál: Informace a data, organizační komunikace, odborná spolupráce.</p> <p>Senioři: DIG: informační a datová gramotnost, LIFE: životní pohoda.</p> <p>Ostatní: (například mládež, rodiny): LIFE/LLL: osobní a sociální kompetence,</p>

empatie, komunikace, občanské a digitální kompetence.

Fondazione Mondo Digitale

Rok Od roku 2001

Místo Hlavní operační ústředí se nachází v Città Educativa v Římě, ale další územní střediska jsou v Miláně, Terni, L'Aquile, Palermu a Catanii.

Cíle

- Šířit kulturu inovací; využití digitálních technologií jako sociálního akcelérátoru.
- Podporovat sdílení znalostí, začleňování a sociální inovace se zaměřením na skupiny ohrožené vyloučením (starší lidé, přistěhovalci, nezaměstnaná mládež atd.).
- Přístup k projektům zaměřeným na seniory: silné zapojení mladých lidí a spojení mezi školami a sociálními centry pro seniory.

Aktivita Výzkum, školení a vývoj nástrojů a projektů v oblasti vzdělávání, digitálního začleňování a územního a komunitního rozvoje; vše na základě modelu mezigeneračního učení.

Vzdělávací centra: V průběhu let Fondazione vytvořila a koordinovala unikátní síť „hybridních vzdělávacích center“, která se skládá z mnoha různých subjektů, včetně Národní sítě inovačních tělocvičen, různých středisek spojených s projekty (Ambizione Italia for Young People, Coding Girls, Social Hosting Hub) nebo škol vybavených multifunkčními prostory na předměstích metropolitních měst (OpenSPACE, Smart & Heart Rome).

Od roku 2009 vytvořili mnoho projektů zaměřených na seniory, například:

„**Grandparents on the internet:** stačí kliknout, a jsme pohromadě“ (2009_Národní projekt): Jedná se o národní projekt, do kterého je zapojeno mnoho italských regionů a jehož cílem je rozšířit digitální kulturu mezi co nejvíce lidí. Studenti ze škol všech stupňů vzdělávání po celé Itálii doučují seniory, aby překonali digitální propast, která jim brání plně využívat potenciál, který nabízejí nové technologie. Bylo také sestaveno několik příruček a návodů (všechny příručky jsou volně ke stažení na internetu).

„**Come On! COMMunity projEcts for social innovatiON through intergenerational volunteering experiences**“ (2013-2015_LLIP Program-Grundtvig Multilateral Project_6 Countries Partner): Projekt byl zaměřený na podporu aktivního občanství starších i mladých lidí prostřednictvím formativního mezigeneračního dobrovolnictví a vzájemného učení se.

„**Do It Ourselves - Manual, Digital and Functional Literacy for Active Ageing**“ (2017-2019_Umbria Regional Project): Tento projekt, do kterého se zapojilo 40 studentů a 120 osob starších 65 let, poskytuje odpověď na zásadní výzvu personalizace vzdělávání, která je strategická pro osoby starší 65 let, stejně jako pro mladé muže a ženy se zvláštními potřebami nebo ohrožené deviací. Hlavní aktivity: kurzy digitální gramotnosti se zaměřením na zdraví a služby, workshop zaměřený na drobné opravy v domácnosti, workshop módní tvorby pro ženy, mini pracoviště digitální výroby a designu pomůcek (holí, židlí, chodítek atd.) ve spolupráci s místními sdruženími.

„**Grandparents on the Net. All young people at the Post Office**“ (2015-2017_Projekt Poste Italiane ve spolupráci s Fondazione Mondo digitale, 30 školami a katedrou lingvistiky římské univerzity Sapienza): Vzdělávací kurzy založené na modelu mezigeneračního učení, 15 lekcí vedených lektorem s podporou studentů, jedna pro každého seniora, s cílem poskytnout jim potřebné dovednosti pro využívání nových technologií (přístup k informacím, zdravotnické služby, elektronické platby, elektronické obchodování atd.).

„**NONNET: digitalized city vegetable gardens**“ (2012_Campania Region): Legambiente Campania Onlus a Fondazione Mondo Digitale podpořily regionální osvětovou kampaň zaměřenou na zemědělské vzdělávání v městských oblastech, v rámci, které jsou počítače využívány k tomu, aby pomohly lidem obdělávat městské zeleninové záhony v celém regionu Kampánie. Projekt v podstatě spočívá v bezplatném zapůjčení městských pozemků občanům v důchodu, kteří je mohou obdělávat pro vlastní potřebu, a to ve spolupráci se studenty. Na těchto zeleninových zahrádkách je vedle "úrody" a poskytovaného školení v zahradničení a je zde zřízen i online prostor „Ortoline“ určený k výměně zkušeností s hospodařením a ke konzultacím o nejlepších metodách pěstování (prostřednictvím školení přes web, podcastů, videí atd.). Na konci každé sezóny je ve spolupráci s místními zemědělskými školami a za přispění Italské asociace ekologického zemědělství (AIAB) vypracována Příručka zemědělské osvěty.

Informace <https://www.mondodigitale.org>

Doporučené kompetence **Ošetřovatelé/personál:** DIG: informace a data, organizační komunikace, odborná spolupráce, povědomí o digitálních technologiích pro sociální pohodu a sociální začlenění, flexibilita DIG: identifikovat, posoudit a vybrat

digitální zdroje pro seniory, přizpůsobení zprostředkovatelské role

Senioři: DIG: informační a datová gramotnost, interakce a sdílení informací prostřednictvím různých digitálních technologií LIFE: učení se učení, flexibilita.

Ostatní: (například mládež, rodiny): LIFE/LLL: osobní a sociální kompetence, empatie, komunikace, občanské a digitální kompetence, pohoda, flexibilita.

DigitAbility per l'inclusione e la cittadinanza attiva	
Rok	2022
Místo	Region Marche Provincie Fermo (počet obyvatel starších 65 let asi 25 % obyvatel) Provincie Ancona (počet obyvatel starších 65 let cca 26,6 % obyvatel)
Zapojené subjekty	CVM (Community Volunteers for the World), Všeobecná veřejná služba, Obec, Školy
Cíle	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora sociálního začlenění. • Zlepšení přístupu občanů starších 65 let a cizinců k digitálním službám • Zlepšení digitálních dovedností žáků ve věku 11-14 let při správě jejich digitální identity a vzdělávacích nástrojů.
Aktivita	<p>Komunikace a propagace služby podpory digitálního občanství: jednoduchý informační leták přeložený do některých jazyků pro cizince.</p> <p>Šíření povědomí prostřednictvím setkání ve farnostech, školách, klubech pro seniory, zařízeních navštěvovaných cizinci, jakož i prostřednictvím webových a sociálních nástrojů.</p> <p>Aktivace služby na podporu občanství.</p> <p>Školení pro malé skupiny (celkem 120 dospělých) zaměřená na získání samostatnosti v přístupu k digitálním službám.</p> <p>Workshopy pro 15 tříd středních škol na podporu "funkční digitální gramotnosti".</p>
Informace	https://www.focsiv.it/wp-content/uploads/2021/12/PROG_DigitAbility-per-inclusione-e-la-cittadinanza-attiva.pdf
Doporučené kompetence	<p>Ošetřovatelé/personál: LLL/DIG: informace a data, organizační komunikace, profesionální spolupráce, povědomí o digitálních technologiích pro sociální pohodu a sociální začlenění, flexibilita DIG: identifikovat, posoudit a vybrat digitální zdroje pro seniory, přizpůsobit zprostředkovatelskou roli, umět podpořit ostatní v rozvoji jejich digitálních kompetencí.</p> <p>Senioři: DIG: informační a datová gramotnost, interakce a sdílení informací prostřednictvím různých digitálních technologií. Zapojení do společnosti prostřednictvím využívání veřejných a soukromých digitálních služeb. Vytvářet a spravovat jednu nebo více digitálních identit. ŽIVOT: Učit se učit, flexibilita</p> <p>Ostatní: (například mládež, rodiny): DIG: informační a datová gramotnost,</p>

interakce a sdílení informací prostřednictvím různých digitálních technologií.

Mezigenerační vzdělávání v Rumunsku

SEMBET - sdílení evropských vzpomínek mezi generacemi	
Rok	2012–2014
Místo	Temešvár, Rumunsko
Zapojené subjekty	<u>FUTURA</u> San Giovanni in Persiceto (Bo) (ITÁLIE) <u>Aranzadi Society of Sciences</u> Donostia - San Sebastian (Baskicko - ŠPANĚLSKO) <u>Univerzita Adama Mickiewicze</u> Poznaň (POLSKO), <u>Městská knihovna Kranj</u> Kranj (SLOVINSKO) <u>Institut pro vzdělávání dospělých</u> Temešvár (RUMUNSKO)
Cíle	SEMBET byl projekt, jehož cílem bylo vytvořit mezigenerační učení, ale vzájemným způsobem. Do projektu se zapojili mladí lidé (vysokoškolští studenti), kteří se chtěli dozvědět o každodenním životě v minulém století, a senioři, kteří chtěli předat své životní zkušenosti. Partneři projektu vycházeli z předpokladu, že v důsledku společenských změn se od sebe generace vzdalují, a přesto existuje jen málo míst, kde by mohly sdílet prostor a zkušenosti. Tím pádem je stále méně příležitostí k předávání vzpomínek a budování sociální paměti.
Aktivity	Tento projekt vytvořil příležitost k setkání obou generací a poskytl jim témata k rozhovoru. Poté, co diskutovali o aspektech života v různých dobách, dostali za úkol tyto zkušenosti společně zapsat a pomocí digitálních nástrojů vytvořit brožuru nazvanou Mikropamátky života. Brožura začíná individuálními vzpomínkami a následně buduje sociální paměť komunity zkoumáním různých aspektů, které umocňují proměnu společnosti v rámci ústředních desetiletí 20. století: rodina, láska, práce, volný čas, škola, genderový systém atd.
Informace	http://sembet.eu/
Kompetence	Komunikace a spolupráce, Tvorba digitálního obsahu

Život v Csíkszentdomokos za starých časů	
Rok	2022
Místo	Csíkszentdomokos, Rumunsko
Zapojené subjekty	Centrum Mártona Árona, Csíkszentdomokos, Rumunsko
Cíle	<p>Csíkszentdomokos je velká obec v okrese Hargita s 6 100 obyvateli. V posledních letech se i v této obci projevuje tendence pracovní migrace do západoevropských zemí, což má za následek, že mnoho starých lidí žije osaměle bez rodiny.</p> <p>Cílem komunitních organizátorů z Centra Mártona Árona bylo vytvořit příležitost pro setkání starých lidí s dětmi z vesnice, strávit s nimi společný čas a pomoci jim vnímat vzájemné hodnoty.</p>
Aktivita	<ul style="list-style-type: none"> • Školáci ve věku 10-12 let dostali za úkol zamyslet se nad tím, co by je zajímalo z dětství seniorů ve věku 80+. • Byla uspořádána akce, na které se sešli senioři s dětmi. Senioři vyprávěli příběhy o svém dětství a ukazovali dětem staré předměty, které se v jejich době používaly.
Informace	https://www.facebook.com/profile.php?id=100081195530855
Kompetence	Komunikace a spolupráce

Mezigenerační vzdělávání v České republice

Komunitní život napříč generacemi – prostor pro aktivizaci seniorů	
Rok	2021–2022
Místo	Praha (hlavní město); Zpracoval: Mezi námi, ops Projekt č.: 07.3.63 / 0.0 / 0.0 / 20_077 / 0001735
Zapojené subjekty	Senioři (žijící jak ve svých domácnostech, tak v seniorských zařízeních)
Cíle	<ul style="list-style-type: none"> • Zapojení seniorů do života místních komunit • Společné akce seniorů a dětí pořádané v zařízeních pro seniory, v mateřských a základních školách a na komunitních akcích.
Aktivita	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivní setkávání skupiny

	<ul style="list-style-type: none"> • Tvůrčí dílny • Čtení pohádek dětem • Online programy pro seniory
Informace	https://www.mezi-nami.cz/en/projekty
Doporučené kompetence	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivace/aktivizace starších osob • Sociální začlenění • Sociální kompetence dětí

Mezigenerační vzdělávání ve Španělsku

Mezigenerační program jazykových výměn	
Rok	2019-2020
Místo	Oviedo, Španělsko
Zapojené subjekty	Městská rada města Oviedo
Cíle	Podporovat mezigenerační vazby a rozvoj jazykových dovedností mezi staršími lidmi a mladými studenty a podporovat sociální začlenění starších lidí tím, že jim poskytneme prostor pro zapojení do širší komunity.
Aktivity	<ul style="list-style-type: none"> • Setkávání lidí různého věku a původu při jazykových výměnách. • Poskytování příležitostí k vzájemnému učení a porozumění prostřednictvím konverzačních dovedností a kulturní výměny. • Vytvoření flexibilního a přizpůsobivého programu, který by se mohl konat ve školách, komunitních centrech a na dalších místech. • Školení dobrovolníků pro vedení jazykových výměn. • Zaměření na podporu mezigeneračních vazeb a rozvoj jazykových dovedností mezi staršími lidmi a mladými studenty. • Podpora sociálního začleňování starších lidí tím, že se jim poskytne prostor pro zapojení do širší komunity.

- Vyhodnocení úspěšnosti programu prostřednictvím zpětné vazby od účastníků a organizátorů.

Konkrétní příklad Schůzka na městském úřadě v Oviedu zaměřená na jazykovou výměnu. Na tomto setkání se sešli starší lidé a mladí studenti, kteří měli zájem o vzájemné poznávání jazyků a kultur. Setkání, které bylo zaměřeno na konverzační dovednosti a kulturní výměnu, vedli vyškolení dobrovolníci.

Během setkání se starší lidé podělili se studenty o své zážitky a kulturní zvyklosti, zatímco studenti pomáhali starším lidem procvičovat jejich jazykové dovednosti. To poskytlo příležitost ke vzájemnému učení a porozumění mezi lidmi různého věku a původu.

Doporučené kompetence	<ol style="list-style-type: none"> 1. Komunikace: Účastníci by měli být schopni efektivně a s respektem komunikovat s lidmi různého věku a původu. To zahrnuje schopnost aktivně naslouchat, jasně se vyjadřovat a chápat kulturní rozdíly. 2. Kulturní povědomí: Účastníci by měli mít povědomí o různých kulturách, včetně své vlastní a jiných, a měli by si jich vážit. To zahrnuje otevřenou mysl, respekt k rozmanitosti a ochotu učit se od ostatních. 3. Empatie: Účastníci by měli být schopni porozumět zkušenostem a pohledům ostatních a vcítit se do nich a měli by umět projevit soucit. 4. Jazykové znalosti: Účastníci by měli mít základní jazykové znalosti, které si vyměňují s ostatními. To zahrnuje schopnost používat základní slovní zásobu a gramatiku a také ochotu učit se a procvičovat nové jazykové dovednosti. 5. Interpersonální dovednosti: Účastníci by měli mít dobré mezilidské dovednosti, včetně schopnosti spolupracovat, řešit konflikty a budovat pozitivní vztahy.
------------------------------	---

Mezigenerační hudební program

Rok	2018-2019
Místo	Barcelona, Španělsko
Zapojené subjekty	Univerzita třetího věku
Cíle	Podporovat mezigenerační kontakty a rozvoj hudebních dovedností mezi staršími lidmi a mladými studenty, poskytovat příležitosti pro vzájemné učení

a porozumění a podporovat sociální začlenění starších lidí tím, že se jim poskytne prostor pro zapojení do širší komunity.

Aktivity

- Navrhování programu: Organizátoři navrhli hudební program, který byl inkluzivní a přístupný lidem různého věku a původu. Program byl zaměřen na podporu mezigeneračních vazeb a rozvoj hudebních dovedností mezi staršími lidmi a mladými studenty.
- Nábor dobrovolníků: Byli najati vyškolení dobrovolníci, kteří vedli hudební lekce a poskytovali účastníkům poradenství a podporu.
- Výběr účastníků: Účastníci byli vybráni z různých věkových skupin a prostředí, včetně starších lidí a mladých studentů.
- Výuka šitá na míru: Hudební lekce byly přizpůsobeny potřebám a schopnostem každého účastníka, což zajistilo, že každý měl možnost učit se a rozvíjet své hudební dovednosti.
- Vedení výuky: Výuka hudby probíhala pod vedením vyškolených dobrovolníků a byla zaměřena na různé žánry a nástroje, včetně kytary, klavíru a bicích nástrojů.
- Pořádání představení: Účastníci měli příležitost ke společnému vystoupení, které jim poskytlo příležitost ke vzájemnému učení a porozumění.
- Hodnocení programu: Cílem vyhodnocení bylo zjistit, zda se programu daří podporovat mezigenerační kontakty a rozvoj hudebních dovedností. Byla shromážděna zpětná vazba od účastníků a organizátorů a program byl považován za úspěšnou iniciativu podporující vzájemné učení, sociální začlenění a propojení mezi různými věkovými skupinami.

Konkrétní příklad

Bournemouth Symphony Orchestra (BSO) zahájil mezigenerační hudební program s názvem "Music for a While". Cílem programu bylo spojit lidi různých generací, aby společně tvořili hudbu a učili se jeden od druhého.

Program zahrnoval týdenní workshopy, na kterých hudebníci BSO pracovali s účastníky všech věkových kategorií a společně vytvářeli hudební skladby. Workshopy zahrnovaly zpěv, hru na nástroje a skládání hudby. Součástí programu byly také příležitosti k vystoupení, při nichž mohli účastníci předvést svá díla.

Doporučené kompetence

1. Komunikační dovednosti: Mezigenerační programy poskytují účastníkům příležitost komunikovat s lidmi z různých věkových skupin a prostředí. To může pomoci rozvíjet komunikační dovednosti, jako je naslouchání, mluvení a neverbální komunikace.

2. Empatie: Díky mezigeneračním programům mohou účastníci lépe porozumět problémům a perspektivám lidí z různých generací. To může přispět k rozvoji empatie a podpořit větší smysl pro propojení a komunitu.
3. Kreativita: Mezigenerační programy mohou účastníkům poskytnout příležitost k tvůrčímu vyjádření a objevování nových forem uměleckého projevu.
4. Digitální gramotnost: V dnešní technologicky vyspělé společnosti se digitální gramotnost stala nezbytnou kompetencí. Mezigenerační programy mohou starším lidem poskytnout příležitost učit se od mladších lidí o nových technologiích a digitálních nástrojích.
5. Vedení: Mezigenerační programy mohou účastníkům poskytnout příležitosti k rozvoji vůdčích schopností tím, že se ujmou rolí, jako je mentoring a vedení ostatních.

Mezigenerační vzdělávání v Nizozemsku

Digitální dovednosti pro pečovatele

Místo Nizozemsko

Zapojené subjekty Senioři

Aktivity Důležité je, aby dostatečné digitální dovednosti měli nejen senioři, ale také ti, kteří o ně pečují. Pro poskytování kvalitní péče je nutná komunikace, koordinace a kontinuita. Pomocí dotazníku se zjišťovalo, jakou úroveň digitálních dovedností tyto pečující mají a co na tuto úroveň má vliv.

Studie ukázala, že mnoho těch, kteří dnes pečují o seniory, nemá dostatečné dovednosti, aby mohli efektivně a účinně pracovat s elektronickým záznamem klienta/pacienta. Pro všechny organizace poskytující péči o seniory je výhodné podporovat své zaměstnance v získávání digitálních dovedností. V případě, že pečovatel tyto dovednosti nemá, stávají se digitální technologie zbytečnými.

Digitální dovednosti pro seniory

Existuje mnoho typů digitálních dovedností, od zcela základních až po pokročilé. V seznamu níže jsou uvedeny ty základní, které mohou využívat senioři.

- Používání mobilního telefonu k volání a posílání zpráv prostřednictvím aplikace WhatsApp.
- Vytváření krátkých poznámek na PC: Aplikace Post-it, odesílání e-mailů a práce v prostředí aplikace Gmail.
- Vytvoření profilu na Facebooku.
- Práce s aplikacemi Word, Excel (například kalendář narozenin).
- Tisk a úprava digitálních fotografií.
- Údržba iPadu a iPhoneu.
- Údržba systému Android.
- Bezpečné online bankovníctví a online platby s aplikací Ideal.
- Bezpečné vyhledávání na internetu.
- Kybernetická bezpečnost atd.

Mezigenerační vzdělávání v Maďarsku

Malé děti a prarodiče	
Rok	2014 – současnost
Místo	Maďarsko (celý stát)
Zapojené subjekty	Magosfa Alapítvány
Cíle	<p>Cílem projektu bylo podpořit mezigenerační učení a environmentální vzdělávání dětí a seniorů na společných akcích. Účastníci se dozvěděly mnoho zajímavého o recyklaci, změně klimatu, skladování, ptácích a včelách.</p> <p>Cílem aktivit projektu je vytvořit příležitost pro starší a mladší generace, aby se setkaly a vzájemně poznaly a zároveň se dozvěděly o věcech, které jsou pro každou z nich důležité a užitečné. Zvolenými tématy jsou příroda, životní prostředí a udržitelnost. V této souvislosti se můžeme hodně naučit z minulosti a díky tomu se objektivně připravit na budoucnost.</p>
Aktivity	<ul style="list-style-type: none"> • Společné programy pro děti a mládež po celé zemi, ve všech regionech. 2–3hodinová setkání, kde se děti ze základních škol a starší lidé ve smíšených

	<p>skupinách 4-6 osob vzájemně poznávají, učí se (společně řeší problémy) a společně tvoří.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Neformální učení prostřednictvím osobních rozhovorů a sdílení zkušeností během řemeslných činností. • Pořádání školení pro učitele, lidi pracující v domovech pro seniory a pro nevládní organizace, které by chtěly podobné programy samy provozovat. • Akreditace odborné přípravy učitelů. • Vytvoření souboru aktivit pro společné programy pro děti podle věku. • Brožura nápadů a postupů v oblasti udržitelnosti na základě jednotlivých témat. • Organizace tábora pro děti a prarodiče.
<p>Konkrétní příklad</p>	<p>Cílem projektu Malé děti a prarodiče je posílit vztahy mezi seniory a dětmi a vytvořit příležitost pro to, aby se vzájemně poznali a učili se jeden od druhého. K tomu slouží tyto aktivity projektu: půldenní setkání pořádaná ve všech sedmi regionech země během školního roku, při nichž děti navštěvují domovy pro seniory a účastní se společných aktivit. Obvykle jsou tyto aktivity zaměřeny na téma přírody, udržitelnosti a tradice (výběr těchto aktivit je uveden v brožure aktivit). Na druhé straně projekt nabídl prarodičům a dětem možnost vyrazit na týdenní táboření. Kromě toho se uskutečnily workshopy pro nevládní organizace a v příštích letech bude opět uspořádáno školení pro učitele a personál domovů pro seniory, aby se ukázalo, jak snadné je naučit se a zvládnout tuto formu učení.</p>
<p>Informace</p>	<p>https://www.magosfa.hu/kicsikesnagyk/</p>
<p>Doporučené kompetence</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Budování mezigeneračních vazeb. • Práce se seniory. • Práce s dětmi. • Udržitelnost. • Tradice. • Řemesla. • Veřejně prospěšné práce. • Komunikace a spolupráce.

Mezigenerační spolupráce	
Rok	2011
Místo	Maďarsko, župa Tolna
Zapojené subjekty	HEGYHÁT Integrovaný sociální ústav
Cíle	<ul style="list-style-type: none"> • Mladí, stárnoucí a starší lidé získají přehled o životě a dovednostech ostatních a vzájemně se podpoří. • Hodnoty cílových skupin i jejich rodin by měly být upřednostňovány. Zájmy, nedostatky a dovednosti cílových skupin totiž působí jako vzájemný katalyzátor. • Mladí lidé se učí dovednostem od starších a naopak. • Starší věková skupina organizuje volnočasové aktivity pro mladší věkovou skupinu. • Starší věková skupina zajišťuje dohled nad mladší věkovou skupinou. • Organizovat společné aktivity, na kterých se aktivně podílejí obě věkové skupiny. • Pokračování programu je zajištěno nejméně po dobu dvou let po skončení období pro podávání žádostí.
Aktivity	<p>Posílení účasti starších lidí na životě společnosti a prohloubení mezigeneračních vztahů, posílení mezigenerační solidarity, zvýšení společenské užitečnosti starších lidí a jejich pocitu společenské vážnosti. Organizovat a realizovat skupinové a komunitní programy na podporu spolupráce mezi mladou a starší generací a zajišťovat šíření těchto programů.</p> <p>Témata programu jsou řazena tak, aby vytvářela příležitost pro dlouhodobý vztah mezi mladými a starými. Obě cílové skupiny se vzájemně poznávají především prostřednictvím zážitků.</p>
Konkrétní příklad	<p>Cílovými skupinami programu byli senioři v denním stacionáři a mladí lidé navštěvující veřejné vzdělávací instituce v oblasti, kterou pokrývá denní stacionář pro seniory.</p> <p>Starší i mladí lidé otevřeli své stávající sekundární skupiny dalším věkovým skupinám. Prostřednictvím programu mohli získat další informace, přizpůsobit vzájemnou komunikaci a aktivizovat vlastní dovednosti ve službách jiné věkové skupiny. To obě skupiny sblížilo, zvýšilo jejich vzájemnou empatii a toleranci a učinilo z nich</p>

kompetentnější jedince. Pozitivní pocity vůči sobě navzájem během procesu učení měly významný vliv na výkonnost skupiny. Nové role ve skupině dávají jejím členům větší pocit bezpečí. Stávají se angažovanějšími při plnění úkolů a službě ostatním. Pro mladé lidi poskytuje skupinová rovnováha mezi staršími lidmi kontext, který zvyšuje jejich přizpůsobivost a akceptaci starší věkové skupiny. V kooperativních vztazích se posiluje soudržnost skupiny. Nové prostředí se může stát afinitní skupinou a hrát roli při rozvoji a posilování adaptivního chování. Tomu napomáhá skutečnost, že soužití a společný program, netrvá pouze 4 měsíce aplikačního cyklu, ale několik let. Identita účastníků programu může zůstat stejná po několik let.

Informace http://www.macsgyoe.hu/downloads/szakmai_anyagok/genem.pdf

- Doporučené kompetence**
- Budování mezigeneračních vazeb.
 - Práce se staršími lidmi.
 - Práce s dětmi.
 - Tradice.
 - Řemesla.
 - Komunikace a spolupráce.
 - Vztahy a spolupráce.
 - Empatie a tolerance.

3.3. Případové studie programů zaměřených na rozvoj digitálních dovedností starších osob

Případové studie programů zaměřených na rozvoj digitálních dovedností starších osob v Itálii

AUSER ONLUS

Rok Společnost Auser byla založena v roce 1989 odborovým svazem důchodců Spi-Cgil.

Místo 1 558 míst v celé Itálii

Zapojené subjekty Návrh sdružení je určen především starším lidem, ale je otevřen vztahům dialogu mezi různými generacemi, národnostmi a kulturami.

295.288 členů

	46.844 dobrovolníků
Cíle	Podpora aktivního stárnutí starších osob, posílení jejich role ve společnosti, boj proti sociální izolaci a prevence/zvládání situací ohrožení.
Aktivity	<ul style="list-style-type: none"> • Osobní pomoc: bezplatná linka důvěry, doprovod autem, donáška jídla do domu, donáška nákupů a léků, drobná pomoc v domácnosti, vyřizování úředních záležitostí, podpora na telefonu, společenský doprovod v domácnosti, socializační aktivity v domovech důchodců. • Podpora bytových potřeb starších osob. • Celoživotní vzdělávání: sdružení má síť přidružených univerzit třetího věku a kulturních kroužků, jejichž prostřednictvím poskytuje pestrou nabídku vzdělávání. • Sociální cestovní ruch a volnočasové aktivity. • Mezinárodní solidarita. • Studijní a výzkumné aktivity.
Konkrétní příklad	<p>Univerzita třetího věku (Mestre - Venezia) https://www.univpopmestre.net</p> <p>Byla založena v roce 1921, během války byla její činnost pozastavena a znovu obnovena byla v roce 1945. Od té doby působí ve městě bez přerušení.</p> <p>HLAVNÍ ČINNOSTI:</p> <p>Jazykové a obecně kulturní kurzy: každoročně je zahájeno více než 80 kurzů, které se vztahují ke 4 konkrétním katedrám: Lingvistické, Umělecko-hudební, Vědecko-psychologicko-informatické, Historicko-literárně-filozofické. Konkrétně v oblasti informačních technologií se pořádají základní, středně pokročilé a pokročilé kurzy a také kurzy zaměřené na používání chytrých telefonů.</p> <p>Praktické workshopy a kulturní návrhy pro město a spolkový život zahrnující konference, výlety na výstavy a do muzeí a různé vzdělávací výlety.</p>
Informace	https://www.auser.it
Doporučené kompetence	<p>Ošetřovatelé/personál: LLL/DIG: informace a data, organizační komunikace, profesionální spolupráce, pohoda, flexibilita DIG: identifikovat, posoudit a vybrat digitální zdroje pro seniory, přizpůsobit zprostředkovatelskou roli a využití digitálních technologií k řešení různých vzdělávacích potřeb žáků povědomí o digitálních technologiích pro sociální pohodu a sociální začlenění. Umět podpořit ostatní v rozvoji jejich digitálních kompetencí.</p> <p>Senioři: DIG: informační a datová gramotnost, komunikovat a sdílet informace</p>

prostřednictvím různých digitálních technologií Zapojit se do společnosti prostřednictvím využívání veřejných a soukromých digitálních služeb, vyjadřovat se digitálními prostředky LIFE: učit se učit, flexibilita

Univerzita volného času (Università del Tempo Libero UTL)

Jedná se o sdružení na podporu sociální péče (APS), která jsou zapsána v regionálních rejstřících a která působí v celé zemi. Jako příklad je uvedeno UTL z Mestre (Benátky), zapsané v rejstřících regionu Veneto a obce Benátky.

Rok	Od roku 1987
Místo	Mestre (Benátky)
Zapojené subjekty	Práce UTL je v podstatě založena na dobrovolných službách učitelů a organizačních pracovníků. Zároveň UTL spolupracuje s místními sdruženími (kulturní sdružení, historické studijní centrum Mestre, místní muzea atd.). Pro účast na aktivitách je nutné stát se členem sdružení.
Cíle	<ul style="list-style-type: none"> • Celoživotní vzdělávání a kulturní obohacování: každoroční kurzy, týdenní přednášky a konference pořádané v malých cyklech, tematické cykly otevřené občanům (v Kulturním centru Candiani). • Socializace: možnost setkávat se téměř denně po celý rok (na stejném místě) umožňuje členům navázat nepovrchní známosti, které vedou k upevnění vztahů. Panuje přesvědčení, že socializace a vzájemné poznávání jsou nezbytné pro osobní pohodu. • Šíření vzdělávání v oblasti ICT. • Otevření se evropskému rozměru: V rámci projektu Grundtvig s názvem Personal Town Tours se skupina poslanců podílela na tvorbě osobních tras v Benátkách.
Aktivity	Organizace kulturních a vzdělávacích aktivit pro dospělé: akademické kurzy (umění a literatura, filozofie, jazyky, divadlo a hudba, fotografie a video, IT, malba, akvarel, tanec, hry), konference, workshopy, výlety (v Itálii i v zahraničí) a další společensko-kulturní aktivity.
Informace	https://www.utlmestre.it
Doporučené kompetence	<p>Ošetřovatelé/personál: DIG: informace a data, organizační komunikace, odborná spolupráce, povědomí o digitálních technologiích pro sociální pohodu a sociální začlenění, flexibilita DIG: identifikovat, posoudit a vybrat.</p> <p>Digitální zdroje pro seniory, přizpůsobení zprostředkovatelské role a využití digitálních</p>

technologií k řešení různých vzdělávacích potřeb a kognitivních / sociálně-emočních úrovní žáků. Umět podpořit ostatní v rozvoji jejich digitálních kompetencí.

Senioři: DIG: informační a datová gramotnost, interakce a sdílení informací prostřednictvím různých digitálních technologií Zapojení do společnosti prostřednictvím využívání veřejných a soukromých digitálních služeb. Vytvářet a spravovat jednu nebo více digitálních identit, vyjadřovat se prostřednictvím digitálních prostředků. LIFE: Učit se učit, flexibilita.

Gioia a Gioia+ financované Fondazione MPS prostřednictvím výzvy k předkládání návrhů Riesco

Rok	2022 - probíhá
Místo	Provincia di Siena
Zapojené subjekty	Fondazione Monte dei Paschi di Siena, Auser "Dirio Ciani" di Colle di Val d'Elsa (vedoucí partner), sociální družstva "Coop 21" a "AranciaBlù", "Centro La Lunga Gioventù" a kulturní sdružení "MOTUS" a "Straligut Teatro".
Cíle	Učení starších lidí využívat digitální technologie k překonání izolace a vytvoření soudržné komunity.
Aktivita	Tento projekt zahrnoval zavedení zvláštní postavy: sociálně-digitálního operátora . Operátoři, kteří pocházejí ze sociálního světa, plní úlohu "digitálních zprostředkovatelů". Kromě toho, že vysvětlují a pomáhají lidem pochopit hlavní funkce internetu, některých aplikací nebo sociálních sítí, poskytují sociálně-digitální operátoři také klasičtější formy podpory a péče. Mohou to být například operátoři pracující pro sociální družstvo, kteří – poté, co jsou vyškoleni - organizují socializační a vzdělávací akce věnované digitálním nástrojům. Nebo se může jednat o dobrovolníky ze sdružení, kteří kromě poskytování péče pomáhají starším lidem udržovat kontakt s jejich rodinami prostřednictvím aplikací pro zaslání zpráv online.
Informace	https://www.gioiaplus.it
Doporučené kompetence	Ošetřovatelé/personál: LLL/DIG: informace a data, organizační komunikace, odborná spolupráce, povědomí o digitálních technologiích pro sociální pohodu a sociální začlenění, flexibilita DIG: identifikovat, posoudit a vybrat digitální zdroje pro seniory, přizpůsobit zprostředkovatelskou roli a využití digitálních technologií tak, aby odpovídaly různým vzdělávacím potřebám a kognitivním/sociálně-emočním úrovním žáků. Umět podpořit ostatní v rozvoji jejich digitálních kompetencí. Senioři: DIG: informační a datová gramotnost, interakce a sdílení informací prostřednictvím různých digitálních technologií Zapojení do společnosti prostřednictvím využívání veřejných a soukromých digitálních služeb. Vytvářet

a spravovat jednu nebo více digitálních identit, vyjadřovat se prostřednictvím digitálních prostředků. LIFE: Učit se učit, flexibilita.

Případové studie programů zaměřených na rozvoj digitálních dovedností starších lidí v Rumunsku

Digitalize me - rozvoj digitálních kompetencí	
Rok	2019–2021
Místo	Timisoara, Rumunsko
Zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • RUTIS - Associacao Rede de Universidades da Terceira Idade (Portugalsko) • Dom Spain Consulting (Španělsko) • Consorzio Brianteo Villa Greppi (Itálie) • A & A Emphasys Interactive Solutions Ltd (Ciprus) • Fundacja Instytut Re-Integracji Społecznej (Polsko) • Agentia pentru Dezvoltare Regionala Nord-Est (Rumunsko)
Cíle	Cílem projektu DIGITALISE ME bylo vytvořit soubor vzdělávacích nástrojů pro zlepšení dovedností v používání digitálních nástrojů, přizpůsobených potřebám starších dospělých, které mohou pedagogové a poskytovatelé vzdělávání implementovat ve svých zemích.
Aktivity	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vytvoření "balíčku digitální gramotnosti": průřezové mapování základních digitálních kompetencí potřebných pro aktivnější zapojení do společenského a občanského života. 2. Vývoj online vzdělávacího kurzu "Základní digitální dovednosti pro aktivní účast v sociální a občanské sféře".
Informace	https://www.digitaliseme.eu/ro/course , https://www.facebook.com/Digitalise-Me-113974146818938/
Doporučené kompetence	Rozvinuté kompetence: Informační a datová gramotnost

Případové studie programů zaměřených na rozvoj digitálních dovedností starších osob v České republice

Vzdělávací program ICT4Elders – Podpora znalostí ICT u starších lidí	
Rok	Od roku 2023
Místo	Online; Vypracoval: Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR (APSS ČR); AKMI ANONIMI EKPAIDEFTIKI ETARIA; BK Consult GmbH číslo projektu 2020-1-CZ01-KA204-078197
Zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • Starší osoby žijící v pečovatelských zařízeních. • Starší osoby žijící samostatně ve vlastní domácnosti. • Sociální pracovníci – mohou poskytovat poradenství starším lidem (průvodci ICT).
Cíle	<p>Pomáhat starším lidem přizpůsobit se neustále se měnícímu modernímu světu a stát se aktivními členy společnosti.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ICT nástroje, internet a aplikace. • Online komunikace, zábava a zdraví. • Zabezpečení online.
Aktivita	3 online školicí moduly. Každý modul je rozdělen do několika lekcí, které jsou doplněny krátkými úkoly a slovníčkem základních pojmů.
Informace	https://elearning.ict4elders.eu/
Doporučené kompetence	<ul style="list-style-type: none"> • Co je to elektronické zařízení a jak ho používat? • Jak se mohu připojit k internetu? • Které webové stránky mohu používat pro zjištění informací o svém zdraví, které jsou vhodné pro zábavu, online nakupování, placení účtů a další? • Jak řešit problémy s internetovými podvody? • Jak rozpoznat dezinformace a jak se jim vyhnout?

Název projektu: Sociální experiment a zranitelnost vůči tzv. fake news	
Rok	2021
Místo	Dílčí aktivita projektu č. 2020-1-CZ01-KA204-078197; SeneCura SeniorCentrum Klamovka (domov pro seniory); Vypracoval: Život Plus, z.ú; Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR (APSS ČR)
Zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> Senioři žijící v domově pro seniory v Praze (12 osob s průměrným věkem 89 let, z toho 3 muži a ostatní ženy).
Cíle	Experiment byl zaměřen na vnímavost starších lidí vůči falešným zprávám (fake news), přičemž byly prezentovány příběhy, které zahrnovaly jak zprávy z důvěryhodných zdrojů, tak falešné zprávy. Účastníci byli požádáni, aby vybrali zprávy, které považují za pravdivé a věrohodné, a ty, které případně považují za nepravdivé nebo zkreslené. Experiment vedl aktivizační pracovník SeneCura SeniorCentrum Klamovka. Pro sociální experiment bylo vytvořeno 6 článků, 3 falešné a 3 skutečné.
Aktivity	<p>Skutečné novinové titulky byly následující:</p> <ol style="list-style-type: none"> Sledovací program si může koupit kdokoli, někdy oběti nemají jinou možnost než si koupit nový telefon. Kde hrozí riziko infekce covid-19? Nové důkazy od vědců vás nepotěší. Účinnost přípravku AstraZeneca po podání jedné dávky je 76 procent. <p>Následovaly titulky falešných zpráv:</p> <ul style="list-style-type: none"> České děti se nyní budou místo fyzikálních zákonů učit multikulturní výchovu. Vegetariáni přitvrдили! Kvůli jejich tlaku zmizí na měsíc maso a salámy z obchodů! Je to test. V České republice se rozmohl obchod s testy na covid-19, jejichž výsledky jsou známy předem! Podle získaných informací se na machinacích podílely i kraje.
Informace	https://www.ict4elders.eu/wp-content/uploads/2021/10/ICT4Elders_IO1_Final-Report_v.02.pdf
Doporučené kompetence	<ul style="list-style-type: none"> Zvyšování povědomí a citlivosti účastníků, pokud jde o nebezpečí a potenciální škodlivé účinky digitálního světa. Posílení digitálních dovedností a kompetencí <p>Experiment ukázal, že senioři dokázali relativně správně odhadnout pravdivost či nepravdivost informací v článcích. U všech falešných zpráv bylo pozorováno,</p>

že senioři zpochybňují prezentované informace a nejsou ochotni je přijmout jako pravdivé. Na druhou stranu nepochybovali o člancích, které byly pravdivé. Je však třeba vzít v úvahu, že někteří senioři mohli být ovlivněni tím, co uvedl jiný účastník, který se k článku vyjádřil před nimi. V experimentu byly pozorovány výrazné rozdíly v úrovni a míře využívání elektronických zařízení a internetu. Z dvanácti účastníků pouze několik používalo internetové bankovníctví. Přibližně polovina z nich používala elektronická zařízení denně. Senioři, kteří elektronická zařízení nepoužívají často, je však většinou vlastní a používají je například k videohovorům. Zde je třeba poznamenat, že senioři sice používají Skype k videohovorům se svými blízkými, ale neumějí tuto aplikaci používat a sami hovor iniciovat, umějí jej pouze přijmout. Mezi seniory a jejich dovednostmi v oblasti informačních a komunikačních technologií jsou velké rozdíly, což znamená, že plány školení je třeba individuálně přizpůsobit jejich potřebám a znalostem. Zároveň mají senioři od internetu a elektronických zařízení různá očekávání a chtějí je používat k různým účelům, což je třeba ve vzdělávacích plánech také zohlednit.

V oblasti bezpečnosti si někteří účastníci byli vědomi různých způsobů zabezpečení elektronických zařízení nebo uživatelských účtů. Na druhou stranu se necítí být příliš zranitelní vůči případným útokům, protože nejsou pro útočníky zajímavou skupinou. Domnívají se také, že heslo je dostatečným bezpečnostním nástrojem, který není snadné prolomit. V rámci vzdělávání by bylo vhodné zaměřit se na důvody, proč se senioři mohou stát obětí online útoku, a naučit je základní bezpečnostní pravidla chování na internetu.

Ze šetření vyplynulo, že senioři spoléhají především na televizní zpravodajství, z něhož čerpají prezentované zprávy a těmto důvěřují. To naznačuje, že senioři, kteří nemají přístup do digitálního světa, jsou mnohem více ohroženi náchylností k falešným zprávám. Stejně tak účastníci určovali důvěryhodnost příběhu na základě svých individuálních zkušeností a znalostí o daných tématech. Zprávy o tématech, s nimiž neměli osobní zkušenost nebo znalosti této problematiky, bylo mnohem obtížnější ověřit.

Případové studie programů zaměřených na rozvoj digitálních dovedností starších lidí ve Španělsku

Program Conectados společnosti Telefónica	
Rok	2018
Místo	Španělsko
Zapojené subjekty	Nadace společnosti Telefonica
Zaměřený problém	Cílem programu bylo podpořit rozvoj digitálních dovedností mezi staršími lidmi ve Španělsku se zaměřením na využívání technologií k udržení kontaktu s rodinou a přáteli.
Výsledky	Program úspěšně poskytl starším lidem dovednosti a znalosti, které potřebují k tomu, aby mohli využívat technologie a zůstat ve spojení s rodinou a přáteli. Účastníci uváděli, že se cítí jistější v používání digitálních zařízení a platform, a mnozí uváděli, že díky programu navázali nová spojení.
Řešení	<p>Program byl navržen tak, aby byl přístupný a inkluzivní a aby školení byla přizpůsobena potřebám a schopnostem každého účastníka. Školení se týkala celé řady témat, včetně používání chytrých telefonů, sociálních médií a aplikací pro zasílání zpráv.</p> <p>Program Telefónica Conectados byl úspěšnou iniciativou, která podporovala rozvoj digitálních dovedností a sociální propojení starších lidí ve Španělsku. Program by mohl být replikován v jiných komunitách, aby podpořil digitální začlenění a sociální propojení starších lidí.</p>
Kompetence	<ul style="list-style-type: none"> • Digitální gramotnost: Účastníci získali základní dovednosti v používání chytrých telefonů, sociálních médií a aplikací pro zasílání zpráv. • Komunikační dovednosti: Zlepšená schopnost komunikovat prostřednictvím online zpráv, videohovorů a interakcí na sociálních sítích. • Technologická přizpůsobivost: Zlepšená schopnost přizpůsobit se novým technologiím a ovládat digitální nástroje. • Řešení problémů: Vyvinuté strategie pro řešení technologických problémů a překonávání digitálních výzev. • Sebevědomí a posílení: Větší sebedůvěra při využívání digitálních dovedností a zapojení technologií. • Sociální angažovanost: Posílení sociálních vazeb pomocí technologií pro spojení s rodinou a přáteli.
Závěr	Program Telefónica Conectados byl úspěšnou iniciativou, která podporovala rozvoj digitálních dovedností a sociální propojení starších lidí ve Španělsku. Program by

mohl být replikován i v jiných komunitách, aby podpořil digitální začlenění a sociální propojení starších lidí.

Digitální program ECO	
Rok	2017-2018
Místo	Španělsko
Zapojené subjekty	Fundación Vodafone España
Zaměřený problém	Cílem programu bylo podpořit rozvoj digitálních dovedností mezi staršími lidmi ve Španělsku se zaměřením na využívání technologií ke zlepšení zdraví a pohody.
Výsledky	Program úspěšně poskytl starším lidem dovednosti a znalosti, které potřebovali k využívání technologií pro zlepšení svého zdraví a pohody. Účastníci uvedli, že se cítí jistější při používání digitálních zařízení a platforem pro správu svého zdraví, a mnozí z nich uvedli, že se díky programu zlepšilo jejich fyzické i duševní zdraví.
Řešení	Program byl navržen tak, aby byl přístupný a inkluzivní a aby školení byla přizpůsobena potřebám a schopnostem každého účastníka. Školení se týkala celé řady témat, včetně toho, jak používat zdravotní aplikace, online zdroje pro zvládnání chronických onemocnění a sociální média pro udržení kontaktu s ostatními.
Kompetence	<ul style="list-style-type: none"> • Samostatná péče a sledování zdravotního stavu: Zlepšená schopnost zapojit se do sebestaršání a používat digitální zařízení a aplikace pro monitorování zdraví. • Přístup ke spolehlivým zdravotním informacím: Rozvinuté dovednosti při vyhledávání a vyhodnocování důvěryhodných zdravotnických informací na internetu. • Sociální propojení a podpora: Využívané platformy sociálních médií a online komunity pro navázání kontaktů s ostatními a získání podpory. • Digitální komunikace s poskytovateli zdravotní péče: Naučili se používat digitální prostředky pro komunikaci s poskytovateli zdravotní péče a přístup ke službám zdravotní péče na dálku. <p>Ochrana soukromí a online bezpečnost: Získané znalosti o ochraně soukromí a bezpečnostních opatřeních na internetu k ochraně osobních zdravotních údajů.</p>
Závěr	Digitální program ECO byl úspěšnou iniciativou, která podpořila rozvoj digitálních dovedností a zlepšila zdravotní výsledky starších lidí ve Španělsku. Program by mohl

být replikován v jiných komunitách, aby podpořil digitální začlenění a zlepšil zdravotní výsledky starších lidí.

Obě tyto případové studie ukazují význam programů zaměřených na rozvoj digitálních dovedností starších lidí ve Španělsku. Tím, že tyto programy poskytují starším lidem dovednosti a znalosti, které potřebují k efektivnímu využívání technologií, podporují digitální začlenění a pomáhají překonávat digitální propast. Pomáhají také podporovat sociální vazby a zlepšovat zdravotní výsledky starších lidí, což může mít pozitivní dopad na duševní a fyzické zdraví. Tyto programy by mohly být replikovány v dalších komunitách ve Španělsku, aby podpořily rozvoj digitálních dovedností a zlepšily blahobyt starších lidí.

Případové studie programů zaměřených na rozvoj digitálních dovedností starších lidí v Nizozemsku

Program ABN-AMRO	
Rok	2020
Místo	Nizozemsko
Zapojené subjekty	"Alles voor senioren" od Dutch Bank
Zaměřený problém	Cílem programu je podpora digitálních dovedností souvisejících s finančními tématy se zaměřením na využívání digitálních nástrojů při finančních aktivitách a transakcích.
Výsledky	Program je průběžný a jeho cílem je zlepšit digitální dovednosti a znalosti, které senioři potřebují k používání digitálních nástrojů. Významnou roli přitom hrají finanční koučové. Nabízejí online tipy pro mnoho běžných bankovních činností, a to na individuální bázi (www.abnamro.nl/senioren).
Řešení	Program poskytuje řešení pro aktuální finanční nástroje a činnosti. Pomáhá osamostatnit seniory ve finanční oblasti a přivést je do současného digitálního světa. Pomáhá zvyšovat jejich sebevědomí. Tato iniciativa je úspěšná a ostatní banky zvažují možnost postupovat stejně.
Závěr	Tento program pomáhá snižovat osamělost seniorů a zlepšuje jejich sociální integraci.

SENIOR-WEB	
Rok	1996
Místo	Nizozemsko
Zapojené subjekty	SeniorWeb je národní nezisková asociace se 150 000 členy.
Zaměřený problém	Posláním společnosti SeniorWeb je umožnit všem seniorům účast a rozvoj v digitální společnosti. SeniorWeb má tři hlavní činnosti: a) osobní pomoc s PC, b) fyzické kurzy c) online kurzy.
Výsledky	Digitalizace se stala nepostradatelnou součástí života a společnost SeniorWeb věří, že obohatí každodenní život seniorů. Možnost objednat si zboží, získat informace, navazovat a udržovat kontakty prostřednictvím internetu je jen několik příkladů. Kombinace vzdělávání, informací a podpory činí SeniorWeb jedinečným (www.seniorweb.nl).
Řešení	Členství v SeniorWebu nabízí: Časopis Computer Enter vychází 4x ročně; týdenní informační zpravodaj; online kurzy na oblíbená témata; odbornou kontrolu podezřelých e-mailů; cenově dostupné knihy o počítačích a příslušenství.
Závěr	SeniorWeb pomáhá snižovat osamělost starších lidí a zlepšuje jejich sociální integraci.

Případové studie programů zaměřených na rozvoj digitálních dovedností starších lidí v Maďarsku

Infokomunikační program pro seniory - program Digitalizace pro aktivní stárnutí	
Rok	2015-
Místo	Maďarsko, Budapešť 5. obvod
Zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • Segítő Kezek az Aktív Évekért Közhasznú Nonprofit Kft.
Cíle	Cílem projektu je prozkoumat použitelnost moderních technologických zařízení (počítač, chytrý telefon, nouzový elektronický náramek, přenosný tlakoměr) u seniorů nad 75 let a analyzovat přizpůsobivost inovativních řešení 21. století v oblasti základních sociálních služeb.
Aktivita	Program úspěšně poskytl seniorům dovednosti a znalosti, které potřebují k využívání technologií pro zlepšení svého zdraví a pohody. Účastníci uvedli, že se cítí jistější při používání digitálních zařízení a platform pro správu svého

zdraví, a mnozí z nich uvedli, že se díky programu zlepšilo jejich fyzické i duševní zdraví.

Program byl navržen tak, aby byl přístupný a inkluzivní a aby školení byla přizpůsobena potřebám a schopnostem každého účastníka. Školení se týkala celé řady témat, včetně toho, jak používat zdravotní aplikace, online zdroje pro zvládání chronických onemocnění a sociální média pro udržování kontaktu s ostatními.

Na základě předchozích meziinstitucionálních vztahů během programu účinně spolupracovaly Sjednocený sociální ústav, zdravotní služba Belváros-Lipótváros a 5. okresní policejní stanice. Pracovníci Sociálního centra od fáze plánování programu intenzivně pomáhali při výběru, motivaci a efektivním vedení seniorů. Ve spolupráci s policií proběhlo školení o bezpečném používání internetu s cílem zabránit jeho zneužívání a phishingu. Zdravotní služba zajistila v průběhu programu kompletní zdravotní prohlídku účastníků s cílem optimalizovat měření krevního tlaku a účinněji předcházet zhoršování zdravotního stavu.

Informace <https://belvarosikozossegiter.hu/segito-kezek-infokommunikacios-program/>

Doporučené kompetence

Správa informací a dat.

Organizační komunikace, profesionální spolupráce, znalost digitálních technologií.

Flexibilita.

Kurz obsluhy počítače pro seniory

Rok 2015-

Místo Maďarsko, Szeged

Zapojené subjekty

- Nyugdíjas Egérpadtársak szervezeténél

Cíle

- Učení a procvičování obsluhy počítače včetně používání elektronické korespondence a základních programů.

- Seznámení seniorů se světem technologií.

Účastníky školení jsou senioři, kteří potřebují zůstat ve spojení se svými rodinami a chtějí pracovat na svém vlastním rozvoji. Vznikl třicetičlenný tým se kromě počítačů zajímá i o mnoho dalších věcí.

Aktivity	<p>Senioři se rádi učí novým věcem, které jim rozšiřují obzory. Jsou otevřenější a odvážnější vůči novým technologiím.</p> <p>Účastníci kurzů, kteří viděli, jak úspěšní byli při praktických cvičeních, si nabyté znalosti zamilovali a užívali si je. Mnozí také používali chytrý telefon, který si oblíbili.</p> <p>Dostanou úkoly, které si mohou doma procvičit, a pak mohou ukázat, jak jim jde nahrávání obrázků, posílání e-mailů, používání Facebooku nebo nově i používání chytrých telefonů. Poslední jmenovaná oblast se stala obzvláště aktuální, protože mnoho lidí dostalo od rodiny "chytrý telefon" a dnes se očekává, že ho budou hojně využívat i osmdesátníci.</p> <p>Studijní rok je rozdělen na semestry, přičemž na konci června se uspořádají setkání uzavírající daný rok a v září je zahájen nový běh kurzu. Zapojení senioři neodpočívají ani v létě, ale dávají si pauzu od počítače. Pravidelně se společně scházejí, jezdí na exkurze, do divadla nebo si jen tak sednou na kus řeči do kavárny.</p> <p>Vytvořili silnou komunitu, která se navzájem potřebuje. Vzájemně se o sebe starají a záleží jim na sobě. Svě úkoly berou vážně a díky tomu jsou v digitálním světě vynikajícími společníky.</p>
Informace	<p>https://szeged.hu/cikk/nyugdijas-egerpadtarsak-nemcsak-a-huszeveseke-a-digitalis-vilag</p> <p>http://egyutt-a-tudasert.kife.hu/sites/default/files/jogyakorlat-nyugdijas_egerpadtarsak_szervezete.pdf</p>
Doporučené kompetence	<p>Počítačový kurz zlepšil seniorům prostorové vidění, paměť a reakční dobu.</p>

3.4. Osvědčené postupy pro rozvoj digitálních dovedností seniorů

Itálie:

- Organizace vzdělávacích kurzů (digitální gramotnost, používání internetu a dalších digitálních technologií), které jsou nezbytné pro bezpečné a informované používání digitálních technologií.
- Senioři jsou motivováni k aktivnímu zapojení a budují si své sociální, vzdělávací a digitální dovednosti.
- Zapojení tzv. digital natives, tedy mladé generace, která s technologiemi vyrostla a může se tak se seniory podělit o své poznatky.

Rumunsko:

- Spojit mezigenerační učení s rozvojem digitálních kompetencí seniorů. Bylo by vhodné zaměřit se na vzájemný aspekt výuky a učení, aby obě zúčastněné generace z projektu získaly prospěch.

Česká republika:

- Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR (APSS ČR) dokončila v prvním čtvrtletí roku 2023 vývoj e-learningového školení ICT pro pečující a seniory. Toto školení je cenným nástrojem pro rozvoj digitálních dovedností seniorů. Školení je k dispozici ve třech jazycích (angličtina, čeština, řečtina) na tomto odkazu: <https://elearning.ict4elders.eu/>.

Španělsko:

- Začlenění mezigeneračního učení: Mezigenerační vzdělávací programy mohou být účinným způsobem, jak podpořit rozvoj digitálních dovedností u starších lidí. Spojení seniorů s mladšími mentory, kteří je mohou naučit používat technologie, může být zábavným a atraktivním způsobem učení.
- Nabídněte školení na míru: Školení digitálních dovedností by mělo být přizpůsobeno potřebám a schopnostem každého jednotlivce. Nabídka školení na míru může starším lidem pomoci učit se vlastním tempem a cítit se při používání technologií pohodlněji.
- Využívejte online zdroje: Existuje celá řada online zdrojů, které mohou starším lidem pomoci naučit se používat technologie. Poskytnutí přístupu k online výukovým programům, videím a dalším zdrojům může být účinným způsobem, jak doplnit osobní školení.
- Zajistěte přístup k technologiím: Starší lidé nemusí mít přístup k potřebným technologiím, aby se mohli účastnit školení digitálních dovedností. Poskytnutí přístupu k technologiím, jako jsou počítače, tablety a chytré telefony, jim pomůže získat dovednosti, které potřebují k jejich ovládnutí a efektivnímu využívání.
- Podporujte smysl pro komunitu: Školení v oblasti digitálních dovedností by mělo být koncipováno tak, aby u starších lidí podporovalo smysl pro komunitu a sociální propojení. Efektivním způsobem může být nabídka školení v komunitních centrech, knihovnách nebo jiných veřejných prostorech, kde se starší lidé mohou stýkat a navazovat kontakty s ostatními.
- Podporujte průběžné učení: Školení digitálních dovedností by mělo být koncipováno tak, aby podporovalo průběžné učení a rozvoj dovedností. Nabídka opakovacích kurzů, školení pro pokročilé a dalších příležitostí k průběžnému vzdělávání může starším lidem pomoci udržet si přehled o nových technologiích.
- Podporujte pozitivní přístup ke stárnutí: Školení v oblasti digitálních dovedností by mělo být koncipováno tak, aby podporovalo pozitivní postoje ke stárnutí a starším lidem. Překonávání tabu a předsudků spojených se stárnutím a podpora inkluzivnějšího a pozitivnějšího pohledu na stárnutí může přispět k podpoře a angažovanosti komunity.

Nizozemsko:

- Místní a národní iniciativy v Nizozemsku, jako jsou Seniorweb a Studentaanhuis.
- Digitální „koutky“ ve veřejných knihovnách.

Maďarsko:

- <https://seniorok-szamitastechnikai-iskolaja.hu/tanfolyamok>

Cílem vzdělávacích kurzů dostupných pod odkazem výše, je vybavit studenty dovednostmi pro používání digitálních nástrojů. Během kurzů se účastníci naučí používat PC, tablet, notebook, chytrý telefon atd. Kurzy jsou nabízeny v režimu 2x2 a 1x4 hodiny týdně.

- <http://bmknet.hu/kattints-ra-nagyi-orszagos-halozat/838-a-kattints-ra-nagyi-tanfolyam-tematikaja>

Do češtiny je možné přeložit název vzdělávacího kurzu dostupného pod odkazem výše jako "Klikni na to, babi!". Přihlásit se mohou i senioři bez jakýchkoli předchozích znalostí. Průběh školení má pomalejší tempo a dostatek prostoru pro zopakování a zapisování poznámek. Každý student se učí na vlastním počítači, obvykle ve skupinách po deseti s jedním školitelem. V závislosti na zájmech členů skupiny se během kurzu probírají i další témata, jako jsou multimédia na webu, kulturní stránky apod.

3.5. Klíčové faktory úspěchu a budoucí výzvy

Klíčové faktory úspěchu – Itálie

- Síťový přístup: spolupráce veřejného a soukromého sektoru.
- Přítomnost multidisciplinárních odborníků (techniků a sociálních pracovníků) a "digitálních mediátorů".
- Zapojení rodin a různých generací (mezigenerační výměna).
- Souvislost mezi digitalizací a dobrými životními podmínkami, včetně duševního zdraví.
- "Poutavé" přístupy, jako je gamifikace/ digitální vzdělávání založené na hrách.

Výzvy

- Hledání účelových a otevřených fondů pro různé organizace – činnost je totiž stále do značné míry založená na dobrovolné práci a soukromých nadacích.
- Chybí operativní regulační a strategický rámec (který by kromě strategií poskytoval i finanční prostředky a zdroje).
- Rychlost technologických změn a možnost držet s nimi krok, zejména u starších osob.
- Nedostatek osobností, které by se věnovaly digitálnímu vzdělávání starších osob.

Klíčové faktory úspěchu – Rumunsko

- Zapojení mladších generací do výuky seniorů může být přínosným přístupem k rozvoji digitálních dovedností v duchu principu vzájemného učení. Senioři totiž obvykle rádi předávají své životní zkušenosti, a pokud na oplátku získají nějaký jiný druh znalostí, tak je to oboustranně prospěšné.
- Senioři, kteří již používají internet a nástroje ICT s jistotou, mohou být úspěšnými mentory ostatních ve své věkové skupině a mohou jim své znalosti předávat.

Výzvy

- V důsledku společenských změn se generace od sebe vzdalují, a přesto je jen málo míst, kde mohou sdílet své zkušenosti. Tím pádem je stále méně příležitostí k předávání sociální paměti komunity ze strany starších generací těm mladším.
- Nedostatek digitálních dovedností starší generace je příčinou jejího nedostatečného zapojení do online života komunity, což snižuje její šance na tzv. aktivní stárnutí.

Klíčové faktory úspěchu – Česká republika

- Překonání nedostatku digitálních dovedností seniorů postupným odstraňováním nejistoty nebo strachu z používání ICT nástrojů. Jednou z možných cest, jak k tomu přispět, je zapojit mladé lidi, kteří by pro seniory mohli být jakýmsi mentory.
- Důležitá je aktivní spolupráce s poskytovateli rezidenční i domácí péče a motivování seniorů k rozvoji jejich digitálních dovedností. Právě pečovatelé a sociální pracovníci jsou v každodenním kontaktu se seniory a mohou jim představit různé ICT nástroje.

Výzvy

- Jak motivovat seniory k systematickému a trvalému zájmu o nové digitální technologie?
- Jak chránit seniory před podvodníky na internetu? Např. falešná žádost o pomoc nebo navazování známostí.

Klíčové faktory úspěchu – Španělsko

- Flexibilita a přizpůsobivost: Úspěšné programy jsou koncipovány tak, aby byly flexibilní a přizpůsobivé a aby se konaly na různých místech a v různých časech, aby se přizpůsobily potřebám a časovým rozvrhům účastníků. Programy by měly být koncipovány tak, aby byly inkluzivní a přístupné, přičemž školení by měla být přizpůsobena potřebám a schopnostem každého účastníka.
- Vyškolení dobrovolníci: Programy, které využívají vyškolené dobrovolníky jako instruktory a mentory, jsou často úspěšnější při podpoře vzájemného učení a porozumění mezi různými generacemi. Dobrovolníci by měli být vyškoleni v efektivních komunikačních strategiích, metodách mezigeneračního učení a dalších relevantních dovednostech.

- Spolupráce a partnerství: Úspěšné programy často zahrnují spolupráci a partnerství mezi místními samosprávami, komunitními organizacemi a dalšími zúčastněnými stranami. Spolupráce může pomoci podpořit koordinovanější a účinnější přístup k mezigeneračnímu učení a rozvoji digitálních dovedností.

Výzvy

- Přístup k technologiím: Mnoho starších lidí ve Španělsku nemá přístup k potřebným technologiím (počítač, internet, chytrý telefon), aby se mohli účastnit programů mezigeneračního učení a rozvoje digitálních dovedností. Nabízí se tedy, že v rámci těchto programů by si zařízení mohli půjčovat, nebo využívat nějaká finančně dotovaná.
- Ageismus a stereotypy: Ageismus a stereotypy mohou představovat významné problémy pro mezigenerační vzdělávání a programy rozvoje digitálních dovedností. Programy by se měly snažit tyto stereotypy odbourat a podporovat inkluzivnější a pozitivnější pohled na stárnutí a starší lidi.
- Jazykové a kulturní bariéry: Programy, v nichž se setkávají lidé z různých kulturních a jazykových prostředí, se mohou potýkat s problémy souvisejícími s komunikací a kulturními rozdíly. Programy by měly vzít v úvahu způsoby, jak tyto překážky řešit, například prostřednictvím služeb jazykového tlumočení nebo školení v oblasti kulturních odlišností.

Digitální svět je velký a rychle se vyvíjí. Náš každodenní život stále více závisí na našich digitálních dovednostech. Také pro starší lidi jsou digitální kompetence zásadní.

Klíčové faktory úspěchu – Nizozemsko

- Personál/pečovatelé musí mít vlastní digitální kompetence na správné úrovni. Doporučuje se vypracovat dotazník pro pečovatele, aby bylo možné provést základní průzkum. Na jeho základě lze na internetu najít a/nebo v rámci projektu vytvořit konkrétní školicí materiály.
- Personál/pečovatelé musí mít potřebné didaktické kompetence, aby se mohli na vzdělávacích aktivitách pro seniory podílet. Tyto kompetence totiž nejsou totožné s "běžnými" didaktickými dovednostmi. Také zde může dotazník poskytnout skutečný soubor kompetencí. V případě potřeby projekt shromáždí a/nebo vytvoří materiál a nabídne jej, pro samostudium pracovníkům.
- Zaměstnanci/pečovatelé vytvářejí vhodné prostředí pro školení: a) správný výběr účastníků, jejich počet a dostatečná kognitivní úroveň; b) dobré školicí zařízení: místnost, stoly, vybavení (tablety, PC a/nebo mobilní telefony).
- Školicí materiály jsou přizpůsobeny potřebám seniorům – důležité je totiž znát jejich potřeby.

- Kontakty s mladými lidmi, jak se předpokládá v projektu BRIDGE, vytvoří dobrou atmosféru pro všechny zúčastněné subjekty.

Výzvy

- Definovat kompetence starších lidí, což je v souladu s evropskými definicemi digitálních kompetencí. Podle DigComp digitální kompetence zahrnují "sebevědomé, kritické a zodpovědné využívání digitálních technologií a zapojení se do nich při učení, v práci a při zapojení do společnosti. Je definována jako kombinace znalostí, dovedností a postojů". (Doporučení Rady o klíčových kompetencích pro celoživotní učení, 2018).
- Vypracovat materiál pro školitele, jak rozvíjet digitální znalosti pečovatелů.
- Vypracovat materiál pro pečovatele, jak školit starší lidi v digitálních záležitostech.
- Vypracování materiálů pro (online) komunikaci se staršími lidmi

Klíčové faktory úspěchu Maďarsko:

Rostoucí trend počtu a podílu starších lidí probíhá souběžně s dalšími změnami, které jsou nejen výzvou pro systémy péče, ale otevírají také širokou škálu příležitostí pro starší lidi, protože je udržují aktivní i ve stáří. Jednou z těchto příležitostí je vzdělávání seniorů, včetně rozšiřujících se „Senior akademií“, iniciativ pro vzdělávání seniorů na domácích vysokých školách. Současně je jedním z nejvýraznějších prvků změn 21. století digitalizace, která se chystá sehrát novou roli ve vzdělávání seniorů, a to v důsledku nucené absence komunitních prostor. Kromě zdravotních aspektů jsou páteří společenské relevance inovativních řešení v Maďarsku dvě oblasti, a to podpůrná síla komunity a snaha o boj proti osamělosti.

Výzvy:

- Přizvat do digitálního světa nové účastníky a podpořit je na cestě k digitálnímu rozvoji.
- Podpořit sofistikovanější využívání internetu, rozvíjet potřebné digitální dovednosti a zlepšit digitální vyspělost naší země.
- Posílit poptávkovou stranu celého domácího online ekosystému se silnou pozitivní zpětnou vazbou na nabídku.
- Vytvářet nová pracovní místa s vyšší přidanou hodnotou, která jsou spojena se vzdělávací, školicí a poradenskou částí programu.
- Přispívat ke snižování digitální propasti, a to jak zeměpisné, tak sociální a věkové.

4 . DOPORUČENÍ

4.1 Přehled hlavních doporučení

Hlavní doporučení Itálie

Společný závazek a meziinstitucionální komunikace jsou prvořadé: spolupráce a konzultace jak v rámci veřejné správy (v rámci regionů/obcí a příslušných ředitelství/odborů, mezi různými regiony/obcemi), tak navenek (místní orgány, místní zdravotnické orgány (Aziende Sanitarie Locali-ASL), mezi místními sociálními agenturami (Ambiti Sociali Territoriali-AST), organizacemi tzv. třetího sektoru, nevládními organizacemi, soukromými a dalšími zúčastněnými stranami).

Udržitelnost: musí být plně zaručena dlouhodobá udržitelnost služeb, které mají být realizovány, a to jak služeb veřejných, tak soukromých.

Zvyšování povědomí: hledání způsobů, jak občany informovat o užitečnosti nových technologií.

Hlavní doporučení Rumunsko

Situace seniorů v rumunské společnosti má mnoho rovin. Tito lidé se mohou ocitnout na okraji společnosti z více důvodů: rozpad rodin kvůli pracovní migraci; vyloučení ze společenského života organizovaného především na internetu, a to kvůli nedostatku digitálních dovedností; nedostatek finančních prostředků, aby mohli vlastnit ICT nástroje atd.

Shodneme se na tom, že vzhledem k omezením tohoto projektu můžeme zlepšit životní podmínky pouze seniorů s určitým sociálním zázemím, kteří si mohou dovolit digitální nástroje a připojení k internetu a potřebují pouze možnost naučit se je používat.

Hlavní doporučení Česká republika

V důsledku přesunu společnosti do „digitálního světa“ v důsledku pandemie covid-19 jsou lidé s omezenými digitálními dovednostmi vyloučeni z každodenních aktivit a nejsou schopni uspokojovat své každodenní potřeby. Lidé ve věku 65+ tak pravděpodobně nebudou schopni „držet krok“ s touto digitalizací každodenního života a v důsledku toho jsou vystaveni značnému riziku, že se buď dostanou do sociální izolace, nebo budou závislí na pomoci mladších členů rodiny při řešení problémů souvisejících s internetem a technologiemi. Pravidelný kontakt s dětmi/mladými lidmi může seniory aktivizovat, zlepšovat jejich náladu a dodávat jim energii. Na oplátku děti odbourávají předsudky vůči starším lidem, učí se respektu a úctě k nim a mohou se od nich také naučit spoustu nových věcí.

Hlavní doporučení Španělsko

Průvodce mezigeneračním vzděláváním by měl obsahovat informace o tom, jak vytvářet programy, které jsou flexibilní a přizpůsobitelné potřebám a časovým možnostem účastníků. To zahrnuje například tipy na plánování školení v různých časech a na různých místech a nabízení vzdělávacích kurzů v různých formátech.

Příručka by měla obsahovat informace o tom, jak školit dobrovolníky, aby se stali efektivními instruktory a mentory mezigeneračních vzdělávacích programů. To může zahrnovat tipy na efektivní komunikační strategie, metody mezigenerační výuky a další důležité dovednosti.

Příručka by měla obsahovat informace o tom, jak budovat partnerství a spolupráci mezi místními samosprávami, komunitními organizacemi a dalšími zúčastněnými stranami zaměřenými na podporu mezigeneračního učení a rozvoje digitálních dovedností.

Příručka by měla obsahovat informace o tom, jak řešit překážky přístupu k ICT technologiím. Lze to zajistit například prostřednictvím programů půjček nebo dotovaných zařízení.

Příručka by měla obsahovat informace o tom, jak se vypořádat s ageismem a stereotypy, například prostřednictvím podpory pozitivnějšího a inkluzivnějšího pohledu na stárnutí a starší lidi.

Příručka by měla obsahovat informace o tom, jak řešit jazykové a kulturní bariéry, například poskytováním jazykových tlumočnických služeb nebo školením v oblasti kulturních odlišností.

Hlavní doporučení Nizozemsko

Vytvořit přehled stávajících a potřebných digitálních a didaktických kompetencí pro personál/pečovatele.

Vytvořit si plán osobního rozvoje na webových stránkách projektu BRIDGE, kde je také přístup k online školicím materiálům.

Vytvořit soupis školicích materiálů pro rozvoj digitálních kompetencí starších osob na základě programu DigComp Evropské komise.

Vytvořit podpurný dokument o (online) komunikaci se staršími lidmi.

Hlavní doporučení Maďarsko

Školicí programy, které přitahovaly velké množství lidí, byly vždy založeny na nějaké centrální síti a zároveň byli členové cílové skupiny v kontaktu s místními organizacemi. Souhrnně lze říci, že centrálně koordinované, ale lokálně integrované programy a komplexní přístup ke všem dimenzím nedostatečného vzdělání mohou dosáhnout smysluplných výsledků, pokud jde o intervence v oblasti rozvoje kompetencí. Ukazují to jak předchozí národní iniciativy, tak mezinárodní zkušenosti:

- Pouze systematické intervence, integrované programy na místní úrovni a komplexní přístup může dosáhnout smysluplných výsledků v oblasti; není možné přesvědčit osoby bez základních digitálních dovedností, aby se účastnily školení nebo aby získaly dovednosti, které samy nevnímají jako chybějící nebo potřebné.
- Úspěšný program může být založen pouze na reálných potřebách cílové skupiny, protože jen tak lze očekávat, že se účastníci budou snažit o získání digitální gramotnosti.
- Je třeba brát v úvahu rozmanitost reálných potřeb a jejich vývoj v čase: digitální svět musí být atraktivní pro všechny a nabídka musí být přizpůsobena jejich konkrétní situaci.
- Rozvoj digitálních kompetencí občanů žijících ve znevýhodněných oblastech a/nebo občanů, kteří jsou z digitálního světa vyloučeni z důvodu nedostatku zájmu nebo finančních prostředků, vyžaduje nejen jednorázové vzdělávací programy, ale také trvalou místní podporu.

- Úspěšné programy, které přilákaly velké množství lidí, byly vždy založeny na nějaké centrální síti, ale zároveň přivedly cílovou skupinu do kontaktu s lidmi a místními organizacemi.
- Význam tzv. programů „v rámci rodiny“ (malé komunity) spočívá v tom, že spojují členy rodiny (malé komunity) s dovednostmi v oblasti informačních technologií a umožňují tak překlenout digitální propast, což je jeden z nejúčinnějších faktorů. Dosud nebyl vytvořen koordinační mechanismus mezi různými vládními, obecními, občanskými a soukromými iniciativami zaměřenými na rozvoj dovedností.

4.2. Praktické kroky pro realizaci programů mezigeneračního učení

Itálie:

- zhodnotit výměnu zkušeností mezi generacemi: překlenout digitální propast v kontextu mezigenerační solidarity, kdy se mladí věnují výuce starších;
- vést mladé lidi k tomu, aby měli ke starším spoluobčanům větší úctu a respekt;
- zapojit školy do projektů mezigenerační solidarity;
- zapojit dospělé, podniky a komunitu do aktivit, které jsou přínosné pro všechny věkové kategorie, např. vaření, umění a kultura.

Rumunsko:

- zvyšovat povědomí o riziku marginalizace, kterému starší lidé čelí na komunitních platformách;
- poukázat na životní zkušenosti starších lidí, a to v kontextu hodnot, které mohou využít i budoucí generace;
- pořádat pravidelné komunitní akce, aby se generace mohly vzájemně poznat;
- zaměřit se na udržitelnost – vytvořit strategii, kterou lze realizovat v různých sociodemografických situacích v různých krajích.

Česká republika:

Praktické kroky by mohly vycházet z Mapy DigComp

(https://jointresearchcentre.ec.europa.eu/digcomp/digcompframework_en).

Důležité je mít společnou metodiku, která bude definovat kroky pro všechny partnery projektu BRIDGE. Obecně platí, že program musí používat jednoduchý jazyk a musí být „uživatelsky přívětivý“. Nejúčinnějším způsobem, jak zlepšit znalosti a dovednosti starších osob v oblasti ICT, je individuální školení s praktickými příklady a několikerým opakováním každého tématu nebo oblasti školení. Dalším způsobem, jak je možné zatraktivnit vzdělávání pro seniory, je gamifikace technologií a přiblížení se tak jejich věkové skupině.

Španělsko:

- Správně definovat cíle a záměry vzdělávacího programu: Před vytvořením mezigeneračního vzdělávacího programu je důležité určit jeho cíle a záměry. Mezi ně může patřit podpora

vzájemného učení a porozumění mezi různými generacemi, podpora rozvoje digitálních dovedností nebo podpora sociálního začlenění a propojení.

- **Nábor účastníků:** Po stanovení cílů a úkolů programu je důležité provést nábor účastníků. To může zahrnovat oslovení seniorů, mladších dobrovolníků nebo komunitních organizací.
- **Vypracování učebního plánu:** Učební plán by měl být navržen tak, aby podporoval vzájemné učení a porozumění mezi různými generacemi a také rozvoj digitálních dovedností. Dále by tento plán měl být flexibilní a měl by umožňovat přizpůsobení potřebám a časovému rozvrhu účastníků.
- **Školení instruktorů a mentorů:** Školitelé a mentoři by měli být vyškoleni v efektivních komunikačních strategiích, metodách mezigenerační výuky a dalších relevantních dovednostech. To může pomoci zajistit, aby program účinně podporoval vzájemné učení a porozumění mezi různými generacemi.
- **Zajistit přístup k technologiím:** Účastníci nemusí mít přístup k potřebným technologiím, aby se mohli účastnit mezigeneračních vzdělávacích programů. Poskytnutí přístupu k technologiím, jako jsou počítače, tablety a chytré telefony, může pomoci podpořit rozvoj digitálních dovedností.
- **Podporovat smysl pro komunitu:** Interakce mezi seniory a mladšími dobrovolníky by měly být navrženy tak, aby podporovaly pocit společenství a sociálního propojení. To může zahrnovat nabídku školení v komunitních centrech, knihovnách nebo jiných veřejných prostorech, kde se senioři mohou setkávat a navazovat kontakty s ostatními.
- **Vyhodnocení vzdělávacího programu:** Program by měl být průběžně vyhodnocován, aby se zajistilo, že plní své cíle a úkoly. Zpětnou vazbu od účastníků lze využít k případným změnám a vylepšením programu.

Maďarsko:

Při plánování mezigeneračního vzdělávacího programu je vhodné zapojit partnera, který může zastupovat mladší i starší lidi (ještě lépe, pokud se do plánování zapojí i potenciální účastníci), a odborníky, kteří mohou poskytnout další podporu nebo školení. Je důležité, abyste svůj program vyhodnotili a zjistili, jak se vyvíjí! To poskytuje příležitost k reflexi a identifikaci případných překážek nebo problémů a zdůraznění úspěchů.

Stojí za to se zamyslet:

- co je vlastně mezigenerační učení zahrnující principy mezigenerační praxe a mezigenerační vztahy na různých úrovních;
- jaké jsou tipy a techniky pro sblížení skupin;
- jak řešit obavy, negativní stereotypy a postoje ke stárnutí;
- jak plánovat mezigenerační aktivity nebo vzdělávací programy;
- nad vyhodnocováním a měřením dopadu navázaných mezigeneračních vztahů.

4.3. Mapa digitálních kompetencí

Kromě důležitosti základních digitálních dovedností seniorů je také nutné, aby personál a dobrovolníci v oblasti péče o seniory měli dostatečné vlastní digitální dovednosti. Pro poskytování moderní péče jsou nezbytné digitální kompetence (komunikace, koordinace a kontinuita). Pomocí průřezového dotazníku je zjišťována úroveň digitálních dovedností této cílové skupiny, včetně determinant, které na ni mají vliv a které jsou mapovány.

Definice: Kompetence

Kompetence je soubor dovedností v kombinaci se znalostmi a schopnostmi, které umožňují efektivní výkon v určité práci nebo situaci.

Tyto digitální kompetence pro zaměstnance a dobrovolníky v oblasti péče o seniory jsou vypracovány na základě předchozího sekundárního výzkumu v rámci projektu BRIDGE. **Kompetence** jsou formulovány stejně jako **výkony**.

Definice: Výkon

Výkon je činnost, jejímž cílem je realizace daného úkolu, a zahrnuje „konání“. Výkonem můžete prokázat, že máte určitou kompetenci. Mapa digitálních kompetencí projektu BRIDGE sleduje pět oblastí kompetencí (DigComp), které jsou shrnuty v následující tabulce .

Oblasti kompetencí: 1 (informační a datová gramotnost), 2 (komunikace a spolupráce) a 3 (tvorba digitálního obsahu) se zabývají kompetencemi zaměřenými na konkrétní digitální činnosti. Oblasti kompetencí 4 (bezpečnost) a 5 (řešení problémů) jsou "průřezové", neboť se vztahují na jakýkoli typ činnosti prováděné digitálními prostředky.

Tento sekundární výzkum v rámci projektu BRIDGE vede k přehledu kompetencí a souvisejících výkonů, které jsou důležité pro zaměstnance a dobrovolníky při práci se seniory, zejména pokud jde o (zlepšení) digitálních kompetencí. Je to také výchozí bod pro vývoj vzdělávacích materiálů. Každý výukový materiál je spojen s jednou z 5 kompetencí.

Č.	Kompetence	Výkon (znalosti, přístup, dovednosti)	Výukový materiál
1	<p>Informační a datová gramotnost</p> <p>Znalost relevantních digitálních informací a jejich zdrojů: důležitost zabezpečení dat a důležitost ochrany PC/mobilního telefonu, vytváření informačních materiálů pro seniory týkajících se digitálních technologií.</p>	<p>Samostatně a s ohledem na vlastní potřeby:</p> <ul style="list-style-type: none"> • umím efektivně vyhledávat a získávat relevantní informace z online zdrojů, včetně lékařských databází, výzkumných článků a věrohodných webových stránek. • dokážu posoudit důvěryhodnost a spolehlivost online informací týkajících se péče o seniory. • znám zákony a předpisy o ochraně osobních údajů při nakládání s citlivými údaji pacientů. • umím organizovat a spravovat digitální soubory a dokumenty týkající se péče o seniory. 	<p>Oblast působnosti: Informační a datová gramotnost</p> <p>Cíle výuky: Znalost relevantních digitálních informací a jejich zdrojů: důležitost zabezpečení dat a význam ochrany PC/mobilního telefonu, vytváření informačních materiálů pro seniory týkajících se digitálních technologií.</p> <p>Aktivita 1: Samostudium</p> <p>Pokyny: Odpovězte na následující otázky a prozkoumejte význam informační a datové gramotnosti při poskytování kvalitní péče o seniory.</p> <p>Aktivita 2: Praktické cvičení</p> <p>Pokyny: Postupujte podle následujících kroků a využijte své dovednosti v oblasti informační a datové gramotnosti v kontextu péče o seniory.</p> <p>ODKAZ na učební materiály</p>

2	<p>Komunikace a spolupráce</p> <p>Interakce prostřednictvím digitálních technologií: Interakce se seniory prostřednictvím různých digitálních technologií a porozumění vhodné komunikaci o těchto digitálních nástrojích.</p>	<p>Samostatně a s ohledem na vlastní potřeby umím:</p> <ul style="list-style-type: none"> • používat různé komunikační nástroje (e-mail, chatovací aplikace a videokonference) k efektivní komunikaci s kolegy, pacienty a jejich rodinami. • využívat sociální média a online platformy k navázání kontaktu s komunitou, sdílení informací a zvyšování povědomí o péči o seniory. • přizpůsobit komunikační strategie specifickým potřebám a preferencím starších osob – například používání jednoduchého jazyka, vizuálních pomůcek a asistenčních technologií. 	<p>Oblast působnosti: Komunikace a spolupráce</p> <p>Cíle výuky: Interakce prostřednictvím různých digitálních technologií a porozumění vhodné komunikaci o digitálních technologiích se seniory.</p> <p>Aktivita 1: Samostudium</p> <p>Pokyny: Odpovězte na následující otázky a prozkoumejte komunikační nástroje a strategie, které mohou zlepšit komunikaci v péči o seniory.</p> <p>Aktivita 2: Praktická cvičení</p> <p>Pokyny: Použijte účinné komunikační nástroje a strategie v kontextu péče o seniory. Postupujte podle kroků uvedených ve výukovém materiálu.</p> <p>ODKAZ na učební materiály</p>
---	--	--	---

3	<p>Tvorba digitálního obsahu</p> <p>Znalost digitálního obsahu: Znat práva duševního vlastnictví: vytvářet a sdílet digitální obsah, používat digitální nástroje a technologie pro navrhování.</p>	<p>Samostatně a s ohledem na vlastní potřeby:</p> <ul style="list-style-type: none"> • umím vytvářet a sdílet digitální obsah, jako jsou vzdělávací materiály, instruktážní videa a infografiky, abych zlepšil informovanost starších pacientů a jejich rodin o tématech péče o seniory. • umím používat prezentační software, nástroje pro grafický design a software pro střih videa, abych vytvořil vizuálně atraktivní a poutavý obsah. • znám předpisy o autorských právech a duševním vlastnictví při používání a sdílení digitálního obsahu vytvořeného jinými osobami. 	<p>Oblast působnosti: Tvorba digitálního obsahu</p> <p>Cíle výuky: Znalost digitálního obsahu: Vytvářet a sdílet digitální obsah, používat digitální nástroje a technologie a znát práva týkající se duševního vlastnictví.</p> <p>Aktivita 1: Samostudium</p> <p>Pokyny: Odpovězte na otázky a prozkoumejte proces a techniky tvorby digitálního obsahu pro efektivní komunikaci v oblasti péče o seniory.</p> <p>Aktivita 2: Praktická cvičení</p> <p>Pokyny: Použijte strategie a techniky pro tvorbu digitálního obsahu v kontextu péče o seniory. Postupujte podle kroků uvedených ve výukovém materiálu.</p> <p>ODKAZ na učební materiály</p>
---	---	---	--

4	<p>Online aktivity</p>	<p>Samostatně a s ohledem na vlastní potřeby vím:</p>	<p>Oblast působnosti: Online aktivity</p>
---	-------------------------------	---	--

	<p>Znalost online možností: být online na cestách, mít online kontakty s rodinou a přáteli, používat vyhledávací nástroje, používat aplikace pro spolupráci, online nakupování a online bankovníctví.</p>	<p>Umím:</p> <ul style="list-style-type: none"> • jaké možnosti mi online svět nabízí. • vysvětlit, jak používat aplikace pro cestování. • vysvětlit, které komunikační aplikace se využívají pro osobní kontakty (rodina, přátelé) a vím, jak je používat. • vysvětlit, které vyhledávací nástroje existují a jak je používat. • definovat aplikace sloužící pro vzájemnou online spolupráci a znám nástroje pro online nakupování a online bankovníctví. • administrovat a domlouvat schůzky v online prostoru. 	<p>Cíle výuky: Znalost online možností: být online na cestách, mít online kontakty s rodinou a přáteli, používat vyhledávací nástroje, používat aplikace pro spolupráci, online nakupování a online bankovníctví.</p> <p>Aktivita 1: Samostudium Pokyny: Odpovězte na otázky a prozkoumejte význam online aktivit a rozvíjejte své digitální kompetence při pomoci starším lidem.</p> <p>Aktivita 2: Praktická cvičení Pokyny: Postupujte podle následujících kroků a využijte své znalosti online aktivit a pomozte staršímu člověku efektivně využívat digitální nástroje.</p> <p>ODKAZ na učební materiály</p>
--	---	---	---

5	Internet a sociální média	Samostatně a s ohledem na vlastní potřeby umím:	Oblast působnosti: Internet a sociální média
---	---------------------------	---	--

	<p>Přehled o tom, jak funguje internet a sociální média v případě jejich používání staršími lidmi: Organizovat, ukládat a vyhledávat data, informace a obsah v digitálním prostředí.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • trpělivě a vhodným způsobem předávat své znalosti o používání internetu a sociálních médií starším lidem. • uspořádat informace, data a obsah tak, aby je bylo možné snadno ukládat a vyhledávat. • uspořádat informace, data a obsah ve strukturovaném prostředí. • informovat o různých platformách pro digitální komunikaci. • prezentovat výhody a nevýhody používání sociálních médií. • upozornit starší lidi na rizika spojená s používáním internetu a sociálních médií. 	<p>Cíle výuky: Uspořádat, ukládat a vyhledávat data, informace a obsah v digitálním prostředí.</p> <p>Aktivita 1: Samostudium</p> <p>Pokyny: Odpovězte na následující otázky, abyste pochopili výhody a strategie zapojení komunity prostřednictvím sociálních médií v kontextu péče o seniory.</p> <p>Aktivita 2: Praktická cvičení</p> <p>Pokyny: Použijte strategie pro zapojení komunity pečující o seniory prostřednictvím sociálních médií. Postupujte podle kroků uvedených ve výukovém materiálu.</p> <p>ODKAZ na učební materiály</p>
--	--	---	--

6	Bezpečnost	Samostatně dokážu:	
---	------------	--------------------	--

	<p>Ochrana osobních údajů a soukromí v digitálním prostředí. Porozumět tomu, jak používat a sdílet osobní údaje a zároveň umět chránit sebe i ostatní před riziky. Pochopit, že digitální služby používají "Zásady ochrany osobních údajů", které informují o tom, jak jsou osobní údaje používány.</p>	<ul style="list-style-type: none"> vysvětlit běžné způsoby ochrany svých osobních údajů a soukromí v digitálním prostředí. vysvětlit běžné způsoby používání a sdílení informací umožňujících osobní identifikaci a zároveň vím, jak chránit sebe i ostatní před riziky. hovořit o běžném prohlášení o ochraně osobních údajů a o tom, jak jsou osobní údaje používány v digitálním světě. 	<p>Oblast působnosti: Bezpečnost a digitální zabezpečení</p> <p>Cíle výuky: Chránit osobní údaje a soukromí v digitálním prostředí. Pochopit, jak používat a sdílet osobní údaje a zároveň umět chránit sebe i ostatní před riziky a škodami. Pochopit, že digitální služby používají "Zásady ochrany osobních údajů", které informují o tom, jak jsou osobní údaje používány.</p>
7	<p>Digitální zabezpečení</p> <p>Znalost významu digitálního zabezpečení. Určit opatření pro digitální bezpečnost, ukládání dat a používání digitálního prostředí.</p>	<p>Samostatně a s ohledem na vlastní potřeby umím:</p> <ul style="list-style-type: none"> prezentovat osvědčené postupy v oblasti kybernetické bezpečnosti a umím rozpoznat a reagovat na potenciální online hrozby, jako jsou pokusy o phishing, malware a úniky dat. používat zabezpečené platformy a nástroje pro zpracování a přenos citlivých informací o pacientech. informovat o etických aspektech a právních povinnostech souvisejícím s používáním technologií ve zdravotnictví, včetně důvěrnosti informací a souhlasu pacienta. 	<p>Znalost významu digitálního zabezpečení: Určit opatření pro digitální bezpečnost, ukládání dat a používání digitálního prostředí.</p> <p>Aktivita 1: Samostudium</p> <p>Pokyny: Odpovězte na následující otázky, abyste pochopili význam kybernetické bezpečnosti a ochrany dat v péči o seniory.</p> <p>Aktivita 2: Praktická cvičení</p> <p>Pokyny: Použijte postupy kybernetické bezpečnosti a ochrany dat k zajištění bezpečnosti citlivých informací v kontextu péče o seniory. Postupujte podle kroků uvedených ve výukovém materiálu.</p> <p>ODKAZ na výukový materiál</p>

8	Řešení problémů	Samostatně a s ohledem na vlastní potřeby:	Oblast působnosti: Řešení problémů
---	-----------------	--	---

<p>Identifikace potřeb a technologických řešení. Vyhodnocení, výběr a použití digitálních nástrojů a možných technologických řešení. Přizpůsobit digitální prostředí osobním potřebám (např. přístupnost).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • jsem schopen řešit běžné technické problémy, které mohou vzniknout při používání digitálních nástrojů a systémů. • dokážu se přizpůsobit novým technologiím a aktualizacím softwaru a efektivně je začlenit do každodenních pracovních postupů. • dokážu využívat digitální nástroje a zdroje k analýze a řešení složitých problémů souvisejících se zdravotní péčí o seniory, jako je správa léků, vzdálené sledování pacientů a individuální plánování péče. 	<p>Cíle výuky: Identifikace potřeb a technologických řešení – vyhodnotit potřeby a vybrat a použít digitální nástroje a možná technologická řešení. Přizpůsobit digitální prostředí osobním potřebám (např. přístupnost).</p> <p>Aktivita 1: Samostudium</p> <p>Pokyny: Odpovězte na otázky, abyste si osvojili dovednosti řešení problémů pomocí digitálních nástrojů a zdrojů, a řešili tak základní problémy při každodenní práci související s péčí o seniory.</p> <p>Aktivita 2: Praktické cvičení</p> <p>Pokyny: Použijte dovednosti pro řešení problémů s využitím digitálních nástrojů při každodenní práci související s péčí o seniory. Postupujte podle kroků uvedených ve výukovém materiálu.</p> <p>ODKAZ na výukový materiál</p>
--	--	--

4.4. Strategie pro zapojení seniorů do spoluvytváření výukových materiálů a zdrojů

Itálie:

- Kulturní změna spočívající v tom, že se mění pojetí a postavení seniora. Není již jen pasivním uživatelem sociálních služeb, ale stává se aktivním občanem, kterého je třeba zapojit a ocenit.
- Vytvářet souvislosti a analogie s každodenním životem seniorů, společně vytvářet příběhy a scénáře (storytelling) s využitím životních zkušeností seniorů.
- Najít kreativní a udržitelné způsoby, jejichž prostřednictvím se senioři mohou samostatně podílet na utváření svého každodenního životního prostředí, a tím podpořit jejich nezávislost a aktivní účast ve společnosti.
- Využívat techniku učení založenou na hrách a zapojit třeba i jídlo a kulturu jakožto prostředek k výuce.

Rumunsko:

- Senioři by měli být zapojeni do pilotování výukových materiálů a jejich názory by měly být zohledněny při finalizaci výstupů projektu. V určité komunitě by senioři mohli vzájemně působit také jako mentoři a to poté, co získají určité množství znalostí.

Česká republika:

- Senioři se mohou zapojit do pilotního ověřování v domovech pro seniory, ale obsah by měli sestavit partneři projektu, kteří mají příslušné zkušenosti s tvorbou vzdělávacích školení a výukových materiálů.

Španělsko:

- Prvním krokem při zapojení seniorů do spoluvytváření výukových materiálů je provedení průzkumu mezi uživateli, abyste pochopili jejich potřeby, preference a problémy. Tento průzkum může mít například formu fokusních skupin, průzkumů nebo individuálních rozhovorů se seniory.
- Senioři by měli být zapojeni do procesu navrhování výukových materiálů a podpůrných zdrojů – například prostřednictvím společných workshopů.
- Vzdělávací materiály a zdroje by měly být navrženy s použitím jednoduchého jazyka a přístupných formátů, aby byly pro starší lidi snadno srozumitelné a použitelné.
- Zpětná vazba od seniorů by měla být zahrnuta do procesu navrhování a vývoje vzdělávacích materiálů a podpůrných zdrojů. To může zahrnovat provádění uživatelských testů nebo shromažďování zpětné vazby prostřednictvím online průzkumů či jiných mechanismů zpětné vazby.

- Senioři mohou potřebovat školení a podporu, aby se mohli zapojit do procesu spoluvytváření. Poskytování školení a podpory, například formou individuálních školení nebo online výukových programů, může seniorům pomoci, aby se při účasti cítili pohodlněji a jistěji.
- Spoluvytváření by mělo být koncipováno tak, aby podporovalo smysl pro komunitu a sociální vazby mezi seniory. Může jít o nabídku spolupráce v komunitních centrech, knihovnách nebo jiných veřejných prostorech, kde se starší lidé mohou setkávat a navazovat kontakty s ostatními.

Nizozemsko:

- Kontakty s mladými lidmi mohou vést k cenným přínosům, jako je například sbírka online receptů z minulosti a mezigenerační vaření.

Maďarsko:

- Senioři se mohou zapojit do obsahu, který je pro ně zajímavý a který mohou využít v každodenním životě, například při vaření.

4.5. Důsledky pro politiku a praxi

Itálie:

- Zajistit, aby online zařízení a digitální aplikace/prostředí (zejména ty, které jsou určeny pro služby veřejné správy) byly snadno použitelné, aby se uživatel stal soběstačným a aktivním účastníkem.
- Zajistit základní helpdesk pro veřejnou správu (prezenčně, telefonicky a e-mailem), který bude odpovídat na dotazy těch, kteří budou mít s používáním aplikací a IT zařízení problémy.
- Zajistit fyzický přístup k digitálním nástrojům, jako jsou počítače, chytré telefony a širokopásmové internetové sítě a celostátním pokrytím.
- Zajištění cenově dostupných digitálních nástrojů, aplikací a internetových služeb.
- Vytvoření specializovaných "digitálních mediátorů" kteří budou disponovat digitálními a sociálně-vzdělávacími dovednostmi zaměřenými na seniory.
- Vytváření soudržnosti mezi různými oblastmi politiky s cílem řešit téma digitalizace pro všechny, včetně seniorů.
- Zpřístupnění zdrojů pro provádění politik v oblasti dobrých životních podmínek a aktivního stárnutí na všech úrovních.

Rumunsko:

- Výstupem projektu BRIDGE bude především místní iniciativa, jejímž cílem je zvýšit povědomí o situaci seniorů, vzdělávat je a umožnit jim být důležitou součástí společnosti. Nemůžeme doufat, že tímto projektem ovlivníme politiku, ale pokud naše výstupy úspěšně využijí místní a regionální nevládní organizace, může se z toho časem stát přístup zdola nahoru, který změní život komunity.

Česká republika:

- Výstupy projektu BRIDGE budou představovat místní iniciativu a tato iniciativa nemá ambice ovlivňovat politiku, alespoň v České republice. Nicméně online kuchařka a kuchařské akce v partnerství seniorů a mladých lidí jsou příkladem dobré praxe a představují inovativní způsob učení a zlepšování dovedností v oblasti informačních a komunikačních technologií.

Španělsko:

- Ve Španělsku existují různé politiky a postupy, které lze přijmout na podporu rozvoje digitálních dovedností u seniorů. Mezi tyto postupy patří zapojení seniorů do navrhování a vývoje digitálních zdrojů, podpora mezigeneračního učení, poskytování přístupu k technologiím a školení, podpora digitální inkluze a vytváření pocitu společenství. Realizací těchto strategií mohou tvůrci politik a odborníci z praxe podpořit rozvoj digitálních dovedností mezi seniory ve Španělsku, ale i v Evropě, což je hlavním cílem projektu BRIDGE. Pomohou tak zajistit, aby se mohli plně zapojit do digitálního světa a využívat mnoha příležitostí, které technologie nabízejí.

Nizozemsko:

- Zapojte se do politiky. To je možné na místní úrovni, ale na regionální úrovni není vliv projektových partnerů pravděpodobně dostatečně silný. V případě národní a evropské politiky je to ještě obtížnější. To znamená, že šíření informací mezi všemi těmito aktéry je skutečně důležité a pro dopad projektu BRIDGE zásadní.

Maďarsko:

- Online kuchařka a akce zaměřené na vaření jsou příkladem dobré praxe a představují inovativní způsob učení a zlepšování dovedností v oblasti ICT.

5. REFERENCE

1. Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR (2021). Podpora znalostí informačních a komunikačních technologií pro seniory.
https://www.ict4elders.eu/;https://www.ict4elders.eu/wpcontent/uploads/2021/09/ICT4Elders_National-report-Czech-Republic_v02_FINAL_eng.pdf
2. AUDITEL-CENSIS (2022) "La transizione digitale degli italiani"
<https://www.censis.it/sites/default/files/downloads/V%20Rapporto%20Auditel%20Censis.pdf>.
3. AUSER, <https://www.auser.it>
4. Mezi námi, ops. (2021, 1. ledna). *Komunitní život napříč generacemi - prostor pro aktivizaci seniorů*.
<https://www.mezi-nami.cz/en/projekty> Caritas Romania.
5. Český statistický úřad. (2022, 1. března). *Informační společnost v číslech*.
<https://www.czso.cz/documents/10180/164503431/06100422.pdf/69ccf5e2-92e8-4dcd-b22a-cb3df3e8119a?version=1.3>
6. Odbor pro politiku mládeže a univerzální státní službu předsednictví Rady ministrů; Odbor pro rodinnou politiku (2020), projekt "Čas na péči".
7. Evropská komise (2018) "DigComp into Action: Inspirujte se, uskutečňte to. Uživatelská příručka k evropskému rámci digitálních kompetencí"
<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC110624>.
8. Evropská komise a Evropská hospodářská komise OSN - EHK OSN (2012) "The Active Ageing Index (AAI)", <https://statswiki.unece.org/display/AAI/Active+Ageing+Index+Home>.
9. Evropská komise. (2017). Digitální dovednosti pro život a práci: Rámec EU pro digitální kompetence. Společné výzkumné středisko, Evropská komise. <https://doi.org/10.2760/38842>
10. Sekce Eurostatu věnovaná digitální ekonomice a společnosti
11. Nadace Mondo Digitale. <https://www.mondodigitale.org>
12. Foundation Ugo Bordoni e ISTAT (2018) "Domanda e offerta di servizi online e scenari di digitalizzazione" Roma. <https://www.fub.it/pubblicazioni/>.
13. GALA: Gezond en Actief Leven Accord (= Dohoda o zdravém a aktivním životě)
14. <http://www.seniorweb.nl/>
15. <http://www.studentaanhuis.nl/>
16. <https://biocompetences.eu/wp-content/uploads/2020/05/IO-01-List-of-competences-and-skills-final-29-05-2020.pdf>

17. <https://digital-skills-jobs.europa.eu/en/actions/european-initiatives/esco-european-skills-competences-qualifications-and-occupations>
18. <https://digital-skills-jobs.europa.eu/en/actions/european-initiatives/esco-european-skills-competences-qualifications-and-occupations>
19. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20220330-1>
20. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=10193&further>
21. <https://english.scp.nl/publications/publications/2019/04/17/summary-caring-for-older-people-living-at-home>
22. https://libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/480/200/RUG01-002480200_2018_0001_AC.pdf
23. <https://www.caritas.org/>
24. <https://www.proquest.com/docview/2109220305?pq-origsite=gscholar&fromopenview=true>
25. <https://www.seniorweb.nl/tips-en-uitleg#/artikelen/3>
26. <https://seniorok-szamitastechnikai-iskolaja.hu/tanfolyamok>
27. <http://bmknet.hu/kattints-ra-nagyi-oroszagos-halozat/838-a-kattints-ra-nagyi-tanfolyam-tematikaja>
28. <https://digitalisjoletprogram.hu/>
29. <https://kormany.hu/dokumentumtar/nemzeti-digitalizacios-strategia-2022-2030>
30. IRCCS INRCA z Ancony a Odbor pro rodinnou politiku předsednictví Rady ministrů (2020), "Le politiche per l'invecchiamento attivo in Italia.", "Coordinamento nazionale partecipato e multilivello delle politiche sull'invecchiamento attivo" Project. <http://famiglia.governo.it/it/politiche-e-attivitaa/invecchiamento-attivo/progetto-di-coordinamento-nazionale>
31. ISTAT (2019b) "Rapporto Annuale 2019. La situazione del Paese" Roma. <https://www.istat.it/storage/rapporto-annuale/2019/Rapportoannuale2019.pdf>
32. ISTAT (2020) "Invecchiamento attivo e condizioni di vita degli anziani in Italia" Roma <https://www.istat.it/it/archivio/246504>.
33. ISTAT (2020) "Rapporto SDG 2020. Informazioni Statistiche Per L'agenda 2030 In Italia" Roma. https://www.istat.it/it/files//2020/05/SDGs_2020.pdf
34. Miesenberger, K., & Klaus, J. (2019). Přístupný design pro starší osoby: Přehled literatury. Journal of Enabling Technologies, 13(3), 100-110. <https://doi.org/10.1108/JET-09-2018-0030>
35. Ministero pro technologické inovace a digitalizaci (2019), "Piano Italia 2025" <https://docs.italia.it/italia/mid/piano-nazionale-innovazione-2025-docs/it/stabile/index.html>.
36. Ministerstvo práce a sociálních věcí. (2015, 1. července). Strategie digitální gramotnosti ČR na období 2015–2020. <https://www.mpsv.cz/strategie-digitalni-gramotnosti-cr-na-obdobi-2015-2020>.

37. Ministerstvo práce a sociálních věcí. (2022, 2. února). *Strategický rámec přípravy na sociální stárnutí 2021-2025*.
https://www.mpsv.cz/documents/20142/372809/Strategic_framework_for_the_preparation_for_social_ageing_2021-2025_Fin.pdf/783c32cb-012f-27e1-329f-90efd9eda045.
38. OECD. (2016). Výsledky šetření PISA 2015 (svazek IV): Finanční gramotnost žáků. OECD Publishing.
<https://doi.org/10.1787/9789264270282-en>
39. Peine, A., & Rollwagen, I. (2014). "Silver Surfers" and "Boomers" - How Older Novices Use Digital Technology. *Universal Access in the Information Society*, 13(2), 191-201.
<https://doi.org/10.1007/s10209-013-0317-2>.
40. Projekt: "Cíl Agendy 2030 - Oblast působnosti programu "Rafforzamento della coesione sociale, anche attraverso l'incontro tra diverse generazioni e l'avvicinamento dei cittadini alle istituzioni" (Zlepšení sociálního soužití, a to i díky propojení různých generací a podpoře městských institucí).
41. Projekty: "Gioia" a "Gioia+" <https://www.gioiaplus.it>
42. Region Umbrie "DigiPASS" <https://digipass.regione.umbria.it/cose-digipass>
43. Rikard, R. V., Thompson, M. S., & Head, R. J. (2019). Starší dospělí a mobilní telefony: Systematický přehled výzkumné literatury. *Journal of Applied Gerontology*, 38(1), 49-65.
<https://doi.org/10.1177/0733464817694231>
44. Selwyn, N., & Gorard, S. (2004). Exploring the Role of ICT in Facilitating Adult Learning (Zkoumání úlohy ICT při usnadňování vzdělávání dospělých): A Review of Evidence and Policy Developments. National Research and Development Centre for Adult Literacy and Numeracy.
<https://dera.ioe.ac.uk/4789/1/2692.pdf>.
45. Social Work Review / Revista de Asistentia Sociala . 2018, roč. 17, č. 2, s. 81-95. 15p.
46. Index digitální ekonomiky a společnosti (DESI),
<https://digitalstrategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>
47. Rezoluce Rady OSN pro lidská práva ze dne 5. července 2012 „Podpora, ochrana a užívání lidských práv na internetu“
<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/RegularSessions/Session20/Pages/ResDecStat.aspx>
48. Università del Tempo Libero (UTL v Mestre - Benátky) <https://www.utlmestre.it>
49. Světové ekonomické fórum (WEF) (2021), "The Global Risks Report 2021" (16. vydání).
50. Světová zdravotnická organizace. (2015). Světová zpráva o stárnutí a zdraví. World Health Organization.
https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/186463/9789241565042_eng.pdf;jsessionid=64D898CA2F62F92E1595D5C5C5F5F5B8?sequence=1

Co-funded by
the European Union

BRIDGE

Food, Care and Digitalisation

www.foodandcare.eu

BRINGING DIGITALISATION TO THE OLDER GENERATION

Project-N° 2022-1-HU01-KA220-ADU-000087910

